T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tez Yöneticisi
Doç. Dr. Cem KURT

FARKLI MEVKİLERDE OYNAYAN FUTBOLCULARIN HEDEF YÖNELİMİ VE ALGILANAN MOTİVASYONEL İKLİM ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Özkan ÇEKİÇ

EDİRNE-2018

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tez Yöneticisi
Doç. Dr. Cem KURT

FARKLI MEVKİLERDE OYNAYAN FUTBOLCULARIN HEDEF YÖNELİMİ VE ALGILANAN MOTİVASYONEL İKLİM ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Özkan ÇEKİÇ

Destekleyen Kurum:

Tez no:

EDİRNE-2018

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜLENT ŞİMŞEK tarafından hazırlanan **TÜRKÇE VE MACARCA DİLBİLGİSİ TİPOLOJİLERİNİN TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİLMESİ TEMELİNDE KARŞILAŞTIRILMASI** konulu **YÜKSEK LİSANS** Tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 15.-16. maddeleri uyarınca **20.05.2015 Çarşamba** günü saat **12.30**'da yapılmış olup, tezin **OYBİRLİĞİ** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. AHMET GÜNŞEN	Kabul Edilmesine	
Doç. Dr. BÜLENT BAYRAM	Kabul Edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. OĞUZHAN DURMUŞ (Danışman)	Kabul Edilmesine	

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ VE AMAÇ **1**

GENEL BİLGİLER **8**

FUTBOLDA MEVKİLER **8**

HEDEF YÖNELİMİ **10**

MOTİVASYONEL İKLİM **16**

GEREÇ ve YÖNTEMLER **19**

BULGULAR **22**

TARTIŞMA **30**

SONUÇLAR **34**

ÖZET **35**

SUMMARY **36**

KAYNAKLAR **38**

ŞEKİLLER LİSTESİ **44**

ÖZGEÇMİŞ **45**

EKLER

GİRİŞ VE AMAÇ

Tüm spor dallarında olduğu gibi futbol oyununda da herkesin birinci önceliği desteklediği takımın başarılı olmasıdır. Bu başarı beklentisinden birinci derecede sorumlu olan futbolcuların her açıdan mükemmel performans sergilemeleri beklenmektedir. Bu performansın üst seviyelere çıkmasının ardında fiziksel gücü arttıran antrenmanların yeri olduğu kadar sporcunun psikolojik yapısı da önemli bir yer tutmaktadır.

Spor psikolojisi alanının son yıllarda üzerinde durduğu konulardan biri de sporcunun başarı hedef kuramı içerisinde kendine belirlediği rollerin motivasyonel iklimden hangi yönde etkilendiği ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesidir. Bu çalışmada da farklı illerde futbol oynayan amatör futbolcular hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim açısından karşılaştırılmış ve aynı statüde oynamalarına rağmen mevkisel değişikliklere bağlı farklılıklar olup olmadığı araştırılmıştır.

Futbol, uygulanması ve yorumlanması kolay bir spor dalı olarak görülmektedir. İzlemesi de keyifli olan futbol oyunu tüm dünyada en fazla takipçiye sahip spor dalıdır. İlginin bu denli yüksek olması maddi yatırımların ve üstün başarı beklenmesini artmasına sebep olmaktadır. Bu beklentilerin karşılanabilmesi için de oyunculardan üst düzey performans beklenmektedir. Sporcuların hem beklentileri karşılayabilmek hem de maddi kazançlarını aktif tutabilmek adına uzun süren lig, avrupa ve milli takım maçları süresince fizyolojik ve psikolojik olarak her daim hazır olmaları gerekmektedir. Oyuncuların daha iyi performans sergilemeleri için yoğunlukla fizyolojik açıdan araştırmalar yapılmış olsa da spor psikolojisi alanında yapılan çalışmalar sporda başarı artışının psikolojik durumlarla da doğrudan ilişkili olduğunu göstermiştir (1).

Sporcunun çok iyi bir fizik, teknik ve taktik hazırlıkla bile, performans potansiyellerinin ancak % 70-75' ne varabileceği öngörülmektedir (1).

Değişik spor dallarında birçok antrenörün, psikolojik durumun en az % 30 daha iyi veya daha kötü performansa yol açabileceğine ilişkin görüşleri de bulunmaktadır (2).

Futbol, popülerliğini ve ekonomisini profesyonel ligler sayesinde canlı tutuyor olsa da profesyonelleşmenin alt basamağı olan amatör ligler atlanmamalıdır. Bilinmektedir ki her sporcu profesyonel bir alt yapıda spora başlayamamakta, futbol algısının ve becerisinin ilk olarak oluşturulduğu altyapı yıllarını amatör takımlarda geçirip daha sonra profesyonel hayata adım atmaktadır. Bu yüzdendir ki profesyonelliğe ulaşmak için çaba sarf eden amatör sporcuların içlerinde bulundukları antrenman ortamlarından ne yönde etkilendiklerinin ve bu etkinin sporcunun hedefleri üzerinde nasıl bir yönlendirme yaptığının tespit edilmesi oldukça faydalı olacaktır.

Futbolda başarıyı etkileyen bir diğer unsur da sporcunun en verimli olabileceği mevkinin erken yaşlarda belirlenmesidir. Mevki seçimleri, sporcunun fiziksel yeterlilikleri, yetenekleri ve psikolojik özellikleri ele alınarak belirlenmektedir. Oyuncuların hepsinden beklenen genel performans kalıpları mevcuttur. Takım başarısı için sahadaki tüm oyuncular takımının kazanması için gücü tükeninceye kadar mücadele etmelidir. Bu genel performans kalıplarının yanında, farklı mevkilerdeki oyunculardan mevkilerine göre özel performans gereklilikleri beklenmektedir. Defans oyuncuları kendi kalelerine en yakın olan oyuncular olduğu için hatasız oynamaları gerekmektedir. Hatanın gerçekleşmemesi için de diğer oyunculara göre daha konsantre ve daha mücadeleci özellikler sergilemeleri bir zorunluluk olarak görülmektedir. Gol yememenin kaybetmemek anlamına geldiği futbol oyununda, oyuncunun mevkisi rakip kaleye yaklaştıkça hata yapma baskısı da azalmaktadır. Bu baskının azalması sporcunun bireysel yeteneklerini sergileme denemelerine olanak sağlamaktadır. Futbolcuların yetenekleri doğrultusunda farklı mevkilerde oynamaları onların algıladıkları motivasyonel iklim ve hedef yönelimleri üzerinde de farklılık gösterebilir.

Spor psikolojisinin en popüler araştırma konusunun sportif başarıda motivasyonun rolü olduğu bilinmektedir. Bir motivin etkisiyle ve yaşanan koşullara bağlı olarak bir davranışa yol açan ve bu eylemi sürdüren süreç olarak tanımlanan güdülenme (3), psikolojinin en fazla üzerinde durduğu çalışma alanlarından biridir. Güdülenme üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında günümüze dek farklı bakış açılarıyla ele alındığı, günümüzde ise sosyal bilişsel kuramlar çerçevesinde incelendiği görülmektedir. Başarı hedefi kuramı, sosyal

bilişsel kuramlar içerisinde spor ve egzersiz ortamlarında başarı motivasyonunu açıklayan temel yaklaşımlardan biridir (4).

Bilişsel değerlendirme kuramı ile ortak yapılara sahip olduğu belirtilen "başarı hedefi yaklaşımı", ilk olarak Nicholls (5) tarafından ortaya atılmıştır. Kuram, hem Bandura'nın kendine yeterlik kuramı hem de Harter'in yeterlik güdülenme kuramının mantıksal genişletilmiş halidir. Nicholls (5)'a göre, başarı güdülenmesinin tanımlanan özelliği, bireyin kendi yeteneklerini algılaması görüşüne dayanır. Nicholls (5), başarı davranışının hedefe yönelik doğası üzerine odaklanmış ve başarı güdülenmesinin ayırt edici niteliği olan yetenek algısını tartışmıştır.

Başarı hedefi yaklaşımı, başarı ortamlarında ego katılım ve görev katılım olarak nitelendirilen iki başarı hedefinin olduğunu varsaymaktadır. Bu iki hedef, bireylerin yetenek düzeylerini kişisel olarak yargılama şekliyle ilgilidir. Görev katılımlı olan bir kişi; beceri gelişimi, yeni beceri öğrenme, görevde ustalığı gösterme ve sıkı çalışma üzerine odaklanmaktadır. Yeteneği gösterme, maksimum çabaya dayandırılır ve kişi referanslıdır. Ego katılımında ise, üstün yeteneği kanıtlama üzerinde yoğunlaşılmaktadır. Ego katılımlı olan bir kimse için sübjektif başarının temel kaynağı, bir yarışma sırasında daha az çaba ile rakibini yenme olmaktadır. Görev katılımlı bir kişi, sıkı çalışma ve akranları ile işbirliği yapmanın başarıya götüreceğine inanırken; ego katılımlı bir kişi ise başarıya üstün yeteneği kanıtlayarak ve rakiplerini mağlup ederek ulaşılacağına inanmaktadır (5).

Başarı hedefi kuramına göre; başarı hedefleri, algılanan yetenek ve başarı davranışı, kişinin güdülenmesini belirlemede etkileşim içindedir. Kişinin güdülenmesini anlamak için, başarı ve başarısızlığın kişi için ne anlam ifade ettiğini ve kişinin başarı hedeflerini ve bu hedeflerin kişinin yetenek algısı ile nasıl etkileşim içinde olduğu anlamak gereklidir (4).

Çevre uyaranları ve bu uyaranların kişide oluşturduğu algı belirli bir yöneliminin bireyde baskın olmasını sağlayabilir. Bu çerçevede, bireyin kişisel olarak hangi başarı hedefi yönelimine sahip olduğunun belirlenmesinin yanında, bireyin öğrenmesinde, beceri geliştirmesinde ve uygulayabilmesinde oldukça etkili olacak olan ortamların da dikkatle incelenmesi gerekmektedir. Antrenörlerin güdüleme biçimlerini ele alan algılanan güdüsel iklim kavramı, sporcuların hedef yönelimlerini açıklamada temel bir unsurdur (6).

Güdüsel iklim kavramı, başarı çevrelerindeki anlamlı erişkinler tarafından oluşturulan farklı atmosferleri göstermek için Ames ve Archer (7) tarafından ortaya konulmuştur.

Ames ve Archer (7) asıl olarak okul ortamına odaklanmış ve güdüsel iklimi oluşturan öğeleri analiz etmişlerdir. Güdüsel iklim, insanın başarı çevrelerindeki başarı ve başarısızlık

yorumu olarak düşünülmektedir. Ames (8)'e göre bu öğeler şunlardır; hem öğretmenlerin öğrencilere çaba ve çalışma yoluyla öğrenme, gelişme ve kişisel hedefleri başarmanın en önemli hedef olduğunu gösterdiği ustalık iklimi; hem de sosyal kıyaslama ve kişiler arası rekabetin olduğu performans (rekabet) iklimidir.

Farklı illerde futbol oynayan amatör sporcuların oynadıkları mevkilere göre hedef yönelimleri ve motivasyonel iklim özellikleri arasındaki ilişkinin inceleneceği bu çalışmada sporcuların hedef yönelimleriyle birlikte bu yönelimlerin doğrudan etkilendiği motivasyonel iklim unsurlarının da incelenmesi ve sonuçların değerlendirilip gerekli çevre şartlarının düzenlenmesi, ülke futbolunun ilerlemesi için mücadele edecek olan sporcuların yetişmesine ve yetiştirilmesine önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma Problemi

Bu çalışmada, farklı mevkilerde oynayan amatör futbolcularda hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim değişkenlerinin birbiri ile olan ilişkisi karşılaştırılacak ve mevkiler arasındaki farklılıklar incelenecektir. Araştırma problemi;

1. Farklı mevkilerde oynayan futbolcularda hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim açısından bir farklılık var mıdır?

Alt Problemler

a. Defans, orta saha ve forvet mevkilerinde oynayan futbolcular için sporda görev ve ego yönelimi ölçeği (SGEYÖ) ortalama puanında görev yönelimine ilişkin bir farklılık var mıdır?

b. Defans, orta saha ve forvet mevkilerinde oynayan futbolcular için SGEYÖ ortalama puanında ego yönelimine ilişkin bir farklılık var mıdır?

c. Defans, orta saha ve forvet mevkilerinde oynayan futbolcular için sporda algılanan motivasyonel iklim ölçeği (SAMİÖ) ortalama puanında ustalık iklimine ilişkin bir farklılık var mıdır?

d. Defans, orta saha ve forvet mevkilerinde oynayan futbolcular için SAMİÖ ortalama puanında performans iklimine ilişkin bir farklılık var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; farklı mevkilerde oynayan futbolcuların hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim özellikleri arasındaki ilişkinin araştırılmasıdır.

Hipotezler

a. Defans oyuncuları ve orta saha oyuncuları arasında görev ve ego yönelimi ölçeği (SGEYÖ) ortalama puanında görev ve ego yönelimine ilişkin anlamlı bir farklılık vardır

b. Defans oyuncuları ve hücum oyuncuları arasında SGEYÖ ortalama puanında görev ve ego yönelimine ilişkin anlamlı bir farklılık vardır

c. Orta saha oyuncuları ve hücum oyuncuları arasında SGEYÖ ortalama puanında görev ve ego yönelimine ilişkin anlamlı bir farklılık yoktur

d. Defans oyuncuları ve orta saha oyuncuları arasında sporda algılanan güdüsel iklim ölçeği (SAMİÖ) ortalama puanında ustalık ve performans iklimine ilişkin anlamlı bir farklılık vardır

e. Defans oyuncuları ve hücum oyuncuları arasında SAMİÖ ortalama puanında ustalık ve performans iklimine ilişkin anlamlı bir farklılık vardır

f. Orta saha oyuncuları ve hücum oyuncuları arasında SAMİÖ ortalama puanında ustalık ve performans iklimine ilişkin anlamlı bir farklılık yoktur

Sayıltılar

1. Veri toplamak amacıyla kullanılan ölçekler geçerli ve güvenilirdir

2. Kaynaklardan alınan bilgiler geçerli ve doğrudur

3. Örneklemi oluşturan sporcular ölçekleri istekli, dürüst ve kendilerini tam olarak yansıtacak şekilde cevaplamışlardır

Araştırmanın Önemi

Milyonlarca kişiyi peşinden sürükleyen ve bir endüstri halini alan futbol oyununda başarının gerçekleşmesi için yapılan antrenmanlar geçmiş yıllarda fizyolojik temeller üzerine kurulurken son yıllarda psikolojik faktörlerin de başarıdaki destekleyici rolü anlaşılmış ve konuyla ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmaların çoğunluğu, motivasyon kavramının hedef yönelimleri üzerine olan etkisini anlayabilmek üzerinedir. Sporcunun en fazla zamanını geçirdiği antrenman ortamlarındaki algılanan motivasyonel iklimin sporcuların hedef yönelimleri üzerinde etkili olduğu yapılan araştırmalarla desteklenmiştir (9,10).

Futboldaki izleyici kitlesi devamlı profesyonellik boyutuna ulaşmış kısmı takip ediyor olsa da bu futbolcuların büyük bir kısmının profesyonel kulüplerin alt yapılarına çok küçük yaşlarda katılamadıkları bilinmektedir. Bu da bize ekranlarda izlenilen çoğu yıldız

futbolcunun dahi bir amatör geçmişlerinin olduğunu göstermektedir. Futbolcunun düşünce yapısının, oyun karakterinin ve mevkisel eğilimlerinin küçük yaşlarda şekillendiği göz önünde tutulduğunda sporcuların amatör geçmişlerinin de bir o kadar önemli olduğu sonucuna varılabilir.

Futbolda başarılı ya da başarısız sonuçlar tek bir cümle ile değerlendirilse de ayrıntılı olarak incelendiğinde başarının ya da başarısızlığın sahadaki futbolcuların fizyolojik ve psikolojik yeterliliklerine bağlı olduğu söylenebilir. Sahada yer alan oyuncuların da kendi aralarında mevkisel farklılıklarının olduğu ve bunun doğurduğu farklı gereklilikler olduğu bilinmektedir. Mevkilere yüklenen sorumluluklar arttıkça sporcu üzerinde oluşacak olan psikolojik baskı da doğru orantılı olarak artacak ve sporcu beklentileri karşılayabilmek adına bir oyun karakteri oluşturacaktır. Farklı mevkilerde oynayan amatör futbolcuların hedef yönelimlerini şekillendirmelerinde algıladıkları motivasyonel iklim ortamından etkilenip etkilenmediklerinin araştırılacağı geniş çaplı bu çalışmanın literatür için faydalı olacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu çalışmanın en önemli sınırlılığı, savunma ve orta saha oyuncularına oranla daha az sayıda forvet oyuncusuna ulaşılmış olmasıdır.

Tanımlar

Amatör Futbolcular: Amatör ligde futbol oynayan sporculardır.

Profesyonel Futbolcular: Profesyonel ligde futbol oynayan sporculardır.

Başarı Hedef Kuramı: Ölçülen algılamalar ve davranışlara ilişkin başarı değerlendirmesinde bir sistemdir. Başarı hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim, başarı hedef kuramının geniş şemsiyesinin altındadır.

Başarı Hedefi Yönelimi: Bireylerin başarıya ve başarısızlığa verdikleri değerin, kişiyle ve diğerleriyle kıyaslanmasına başarı hedefi yönelimi denir.

Ego Yönelimi: Sporcuların diğerlerine göre üstünlük sağladığında elde ettiği başarı hissi sonucu, sürekli olarak kendini diğerlerinden daha iyi olarak görmesidir.

Görev Yönelimi Sporcuların başarılı olmak için çok çalışıp, bireysel performanslarını artırmak istemesi, elinden gelen en iyi çabayı ortaya koyması ve yaptığı işten zevk almasına denir.

Motiv: Davranışı amaca doğru harekete geçiren, yönelten bir iç durumdur.

Motivasyon: Bireyin belirli bir göreve karşı sarf ettiği çabanın yönü ve yoğunluğudur.

Motivasyonel İklim: Spor ortamında, sporcular dışındaki diğer kişiler tarafından oluşturulan, başarı belirlemenin sosyal iklimidir.

Ustalık İklimi: Sporcuların başarı kriteri olarak sıkı çalışma ve sürekliliği algıladıkları bir iklimi tanımlar. Diğerleriyle kıyaslanmasına başarı hedefi yönelimi denir.

Performans İklimi: Sporcuların başarı kriteri olarak kazanmayı algıladıkları bir iklimi

SAMİÖ: Sporda algılanan motivasyonel iklim ölçeğinin kısaltmasıdır. SAMİÖ ustalık iklimi ve performans iklimi algılanışını ölçer.

SGEYÖ: Sporda görev ve ego yönelimi ölçeğinin kısaltmasıdır. SGEYÖ görev yönelimini ve ego yönelimini ölçer (6,11).

GENEL BİLGİLER

FUTBOLDA MEVKİLER

On bir futbolcunun sahada, 7 oyuncunun da yedek olduğu futbol oyununda, oyuncular antrenörlerin kendi stratejilerine göre sahanın değişik yerlerinde görev alırlar. Aldıkları görev yerlerinin kaleye yakınlığına ve uzaklığına göre savunma, orta saha ve hücum oyuncusu olarak mevkilere ayrılırlar.

Savunma Oyuncuları

Karşı takımın kazanmak adına uygulamaya çalıştığı gol girişimlerini kaleye yaklaştırmamaya, yaklaşan topların da gol olmasını engellemeye çalışan oyunculardır. Yenilen bir golün kaçırılan golden çok daha önemli olduğu gerçeği göz önüne alındığında, bu oyuncuların teknik ve taktik becerilerinin yanında gol yememek adına kendi aralarında güçlü bir yardımlaşma becerisi olmak zorundadır. Savunma oyuncuları da görev yerlerine ve sahaya dağılım şekillerine göre kaleci, bek, stoper, libero gibi mevkilere ayrılırlar (12).

Kaleci

Kalecinin savunmadaki ilk görevi, topun kalesine girmesini engellemektir. Ceza alanı içerisine gelen topları ya tutar ya da kalesinden uzaklaştırarak tehlikeyi önlemeye çalışır (12).

Hücumda ise topa sahip olur olmaz, en uygun durumda bulunan arkadaşını topla buluşturmaya çalışır. Topu güvenli bir şekilde oyuna sokmalı ve kullandığı pastaki isabet oranı çok yüksek olmalıdır. Bunun için de, rakip ve kendi takım arkadaşlarının oyun alanındaki dağılımlarını iyi izlemek zorundadır (12).

Bekler

Savunmanın sağında ve solunda oynayan oyunculardır. Bek oyuncularının karşılarındaki hızlı kanat oyuncularını savunabilecek kadar kuvvetli, bu kuvveti oyunun tamamına yayabilecek kadar dayanıklı, top kendilerine geçtiğinde de topu ileriye taşımak adına rakiplerinden süratli olmaları gerekmektedir. Kuvvet, dayanıklılık ve sürat gibi fiziksel parametrelerin hepsine birden sahip olması gereken bu oyuncuların aynı zamanda savunma kısmında oynamaları dolayısıyla dikkat ve konsantrasyon gibi psikolojik özelliklerinin de gelişmiş olması gerekmektedir.

Stoper

Liberolu taktiklerde, liberonun sağında ve solunda beklere yakın pozisyonda oynayan savunma oyuncularıdır. Fiziksel özelliklerinin iyi olmasının yanında iri ve atletik bir fiziğe sahip olan oyunculardır. Rakibin güçlü hücum oyuncularını etkisiz hale getirebilmek için fiziksel üstünlüğünü kullanmaktan geri kalmayan, markaj özellikleri kuvvetli, kademe anlayışını iyi uygulayan, top ayaklarındayken ileriye iyi çıkabilen, hırslı bir yapıya sahip olan oyunculardır.

Libero

Savunmanın en gerisinde oynayan ve alan markajı yapan oyuncudur. Savunma bloğunu oluşturan oyuncuların gerisinde bulunan alanın emniyeti libero tarafından sağlanır (12).

Libero, yönetme ve liderlik niteliklerine sahip bir futbolcudur. Takımda libero görevini üstlenmiş bir futbolcu savunmanın yöneticisi görevini de üstlenmiş demektir (13).

Orta Saha Oyuncuları

Futbol, günümüzde farklı oyun sistemleriyle mücadele etmeyi gerektirmektedir. Bu sistemler genelde 4-4-2, 4-3-3, 3-5-2 adı verilen sistemlerdir. Bu oyun sistemlerine göre orta saha oyuncularının görevleri de büyük farklılıklar göstermektedir. Orta saha oyuncularının hücum görevlerine bakacak olursak; hücumun kurulmasına katılmak, defans ve hücum oyuncuları arasında dengeyi sağlamak ve hücum elemanlarını desteklemektir. Savunma görevleri ise rakip takımın orta saha oyuncularını kontrol etmek, rakibin hücum oyununu engellemektir (11).

Açıklar Ve Kanat Oyuncuları

Günümüzde güçlenen savunma taktikleri karşısında, açık oyuncularının önemi artmıştır. Çünkü cepheden yapılan saldırılarda, savunma oyuncularının ve kalecinin işi daha kolaydır. Savunma yönü göz önünde tutulduğunda, savunma oyuncuları bir alanı savunurlar, yani savundukları alan iki boyutludur. Buna karşılık, açık oyuncularının kanatlardan yaptıkları ortalar, savunma oyuncularını bir mekanı yani üç boyutlu bir boşluğu savunmak durumunda bırakır. Bu nedenle, kanatlardan yapılan, özellikle falsolu olan ortalar çok tehlikeli olurlar.

Forvet

Hücum oyuncuları, takım arkadaşlarının hücum alanına taşıdıkları topları gol amaçlı kullanmaya çalışan oyunculardır. En önemli görevi uygun vuruş tekniğini kullanarak gol vuruşu yapmaktır. Topsuz koşular yaparak arkadaşları için boş alanlar yaratır ve hazırlık pası için arkadaşlarına yardıma gider (13).

HEDEF YÖNELİMİ

Tüm insanlar hayatlarında başarılı olmak ve başarının vereceği hazzı tatmak isterler. Bu yüzdendir ki devamlı planlamalar yapılır, kısa ve uzun vadeli hedefler konulur ve bu hedefler doğrultusunda çalışmalar ve etkinlikler gerçekleştirilir. Hedef yönelimi, başarıya ulaşmak için konulan hedeflerin türleri ve sporcunun bu hedef türleri doğrultusunda ortaya koyduğu etkinlikler olarak tanımlanabilir. Hedef yönelim kuramına göre, insanlar, hedeflere ulaştıkları anda başarı hissi elde ederler. Başarı hisleri, hedeflerin başarılmasının sonucu olarak elde edilir ve değeri hedefin sporcu tarafından başarılmasına göre verilir (14).

Başarı gereksinmesi kuramı önce Murray'ın kuramında yer almış, sonra McClelland ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (15). Çok sayıda kişilik araştırması, başarılı sporcularda ortak bir özelliğin olduğunu ortaya koymuştur. Bu özellik de üst düzeyde başarılı olma gereksinimidir ve genel anlamda başarı gereksinimi adı verilmektedir. Bu kurama göre, bazı bireyler için önemli olan nokta, başarıya dayalı etkinliklerden başarılı çıkmaktan çok, üst düzeyde doyum almalarıdır. "Başarı" algısı bireyden bireye değişir. Yani her birey kendi başarı davranışını tayin etmekle yükümlüdür (15).

Sporcu saha içerisinde ortaya koyduğu performansı her zaman kendi düşünce yapısına göre değerlendirmektedir. Bu değerlendirmede ortaya koyulan performansın hangi kriterlere göre iyi veya kötü olarak değerlendirildiği sporcunun hedef yönelimi kuramı içerisindeki baskın yönelimini belirlemektedir. Sporcunun görev veya ego yönelimli hedef yönelimlerine sahip olma derecesi, bir yaşantı değerlendirmesini, yargılamayı gerektirir (16).

Kişilerdeki değişken davranışların nedeni onların hedef yönelimleri ya da başarılı olma ve yeteneklerini gösterme arzusudur. Ancak spor yeteneğini anlamlandırmak kişiden kişiye değişiklik gösterebilir, yani kişilerin başarıya yükledikleri anlam onların hedef yönelimlerini belirlemede etkili olacaktır (17).

Nicholls (5), başarı hedefleri ve davranışların, yetenek anlayışına göre farklılık gösterebileceğini savunmaktadır. Başarı veya başarısızlık duygusu sporcunun hedef yönelimiyle ilgilidir. Başarı, kişiyle ve de diğerleriyle mukayese edildiğinde hedef yönelimini belirler.

Zaman zaman, bir sporcunun yarışmayı kazanmasına rağmen çok mutlu olmadığını görürüz. Bazen de, beklenilenin altında performans göstermesine rağmen, sporcu kendini zorlayan rakibini izler ve kendi performansına ulaşamadığını görüp birinciliği garantilediğinde sevinir. Her iki sporcu da birinci olmalarına rağmen neden farklı davranmaktadırlar. Çünkü önemli olan nokta, sporcunun eylemindeki temel başarı hedeflerini belirlemiş olmasıdır (18).

Hedef belirleme sürecinde bireylerin belirledikleri hedefler ve bu hedefleri başarmak için harcadıkları çaba, kişisel motivasyonun önemli bir kaynağı, bireysel performansı ve verimliliği arttırmanın en etkili tekniklerinden biridir. Birçok araştırma, hedef yönelimlerinin spor bağlamında performansa ve ilgili değişkenlere etkisini sistematik yaklaşımlarla açıklamayı önerir. Akademik performans ve spor bağlamında; bireysel başarı hedef yönelimleri ile performans arasından olumlu ilişki vardır (19).

Roberts (20)'e göre, başarı ve başarısızlık birer psikolojik durumdur. Kişinin başarı arayışındaki etkililiği yorumlaması temeline dayalıdır. Dolayısıyla, performansa dayalı sonuç, bireyin çaba ve becerisi olarak algılanırsa, bu başarı olarak kabul edilebilir. Ama performansa dayalı sonuç bireyin yeteneksizliği ya da düşük çabasına bağlanırsa, bu da başarısızlık olarak kabul edilir. Bu nedenle birisi için başarı sayılan sonuç diğeri için başarısızlık sayılabilir. Başarı hedefi yaklaşımı bireyin davranışlarının belirlenmesinde temel başarı hedeflerinin ele alınmasının önemini vurgulamaktadır. Kuram, hedeflere ulaşmada ve başarmada iki temel stilin var olduğunu öne sürmektedir.

Görev ve ego olarak adlandırılan bu iki hedef yönelimi, bireylerin yetenek düzeylerini yargılamaları ile ilişkilidir. Görev yönelimli hedeflere sahip birey; beceri gelişimi, yeni beceri öğrenme, görevde ustalığı gösterme ve sıkı çalışma üzerine odaklaşırken; ego yönelimli birey kendi üstün yeteneğini göstermeye yoğunlaşır ve daha az çaba ile rakibi yenmek ister (21).

Jagacinski ve Nicholls (22)'a göre, hedef yöneliminin iki bağımsız etmeni her sporcuda mevcuttur ve her etmenin kendini sergilediği derece sporcunun hedef yönelimidir. Bu iki bağımsız etmende, görev yüksek-ego yüksek, görev yüksek-ego düşük, görev düşük-ego yüksek, görev düşük-ego düşük olabilir.

Başarı motivasyonu için esas olan, insanların başarıyı nasıl yorumladıklarıdır. Bu yüzden, farklı motivasyonel iklimlerin muhtemel etkisini anlamak için, öncelikle bireylerin başarıya yükledikleri anlam göz önünde bulundurulmalıdır (23).

Görev Yönelimi

Görev yönelimli sporcu için çalışmak esastır, tatmin duygusu başarının kısa yoldan gelmesi değil disiplinli ve sürekli çalışma ile elde edilebilir. Görev yönelimli hedeflere sahip bireylerin beceri gelişimi, yeni beceri öğrenme, görevde ustalığı gösterme ve sıkı çalışma üzerine odaklaştığı ileri sürülmektedir (18).

Sporcu için önemli olan unsur, antrenmanlar da sıkı çalışma, antrenörünün tüm dediklerini en iyi şekilde uygulamaya çalışma ve saha içerisinde de devamlı yardımlaşarak takım başarısı için çabalamak ise bu sporcunun, görev yönelimli bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Yüksek görev algılı bireyler kendini geliştirmeye ve bir görevde çaba sarf ederek ustalaşmaya odaklanırlar, onların yetenek algılarının kaynağı içseldir. Görev yönelimli sporcular algıladıkları yetenek düzeyleri ne olursa olsun olumlu ve adapte olmuş davranışlar sergilemektedirler. Yetenek algısı yüksek olan bireylerin normalden zor olan görevlerle karşılaşıp bu görevlerde yeteneklerini gösterme beklentileri vardır. Bu kişiler devamlı normalden zor olan görevleri tercih ederler. Bulundukları seviyelerde düşüş beklenmez. Bu nedenle belirli bir düzeyde tekrarlanan başarılar kazandıklarında onlar kazanıyor olsalar dahi daha zor görevleri başarmak için teşebbüste bulunurlar. Bu yüzden bu kişilere normalden daha zor görevler verilmelidir. Görev yönelimi yüksek kişilerde gurur ve başarı duygusu yüksek bulunmuştur (5).

Bu tür kişiler, kendi kişisel performanslarına göre hedef belirler. Sporcu kendini başka bir sporcuyla karşılaştırmaz. Onun performansına bakmaz. Kendi performansı ön plandadır.

Kendisinin daha önceki performans düzeyi ile o andaki performans düzeyini karşılaştırır. Eğer bir gelişme görürse bu durumu "başarı" olarak değerlendirir. Bu tür kişiler, rakiple değil yapılacak görevle ilgilidirler. Görevle ilgilenildiği için rakibin kim olduğu önemli değildir. Bu nedenle rakibin kimliği, baskı yaratan bir faktör olmaktan çıkar (18).

Görev yönelimli sporcu başarılı olmak için çok çalışmalı ve elinden gelen en iyi çabayı ortaya koymalıdır. Başarı bu sürecin içinde; zevk de çalışmadadır. Yarışmaları becerisini geliştirmek için bir şans olarak görür. Rakip ne kadar iyi olursa, gelişim için bireysel becerisini artırmak da o kadar büyüktür. Görev yönelimli hedeflere sahip sporcu için başarısızlık, en iyi performanstan daha azını yapmaktır (24).

Görev yönelimli kişiler başarılı olmayı kendi yeteneklerini geliştirmek için bir fırsat olarak görürler. Onlar için önemli olan yeni beceriler öğrenmek veya eski becerileri geliştirmek, hataları tekrarlamamak ve önemli becerileri nasıl geliştirebilecekleridir (25).

Görev yönelimine sahip kişilerin ego yönelimli kişilere göre yaptıkları işe daha iyi motive oldukları yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur. Görev odaklı bireyler spor yaparken ortaya daha fazla çaba koyma, dayanıklılık gösterme, eğlenme, ilgi gösterme ve yaptığı işten memnuniyet duyma eğilimdedirler (17).

Başarı ortamlarında kişiler bireysel performans tutumu içinde görevi yerine getirmek için yeterliliklerini ya da yeteneklerini yargılarlar. Bu kişiler görevdeki artan çabaları performans seviyesini arttırdığı zaman kendilerini başarılı hissederler. Ayrıca bu kişiler daha zorlayıcı görevleri tercih ederler. Çünkü kolay yapabildikleri görevlerin becerilerini, performanslarını ya da genel yeteneklerini geliştirmeyeceğini düşünürler (11).

Onlar başarısızlıktan korkmazlar. Yetenek algıları kendilerine ait standartlara dayalı olduğundan, ego yönelimli bireylere göre kendilerini iyi hissetmeleri ve yüksek algılı yeterlilik sergilemeleri daha kolaydır (26).

Görev yönelimli sporcu çalışkan ve zorluklara karşı dirençlidir. Zorluklar onun için caydırıcı bir özellik değil, ulaşacağı hedefe varırken becerisine katkı sağlayacak basamaklardır. Hedefe varmada izleyeceği yol sonuç değil süreç bazlıdır. Elinden gelen en yüksek çaba ile ortaya koyduğu emek, süreç içerisindeki ortaya koyduğu performansın ve becerilerinin gelişimi ona alınacak sonuçlardan çok daha fazla haz vermektedir.

Stephens ve Bredilmer (27), görev yönelimi yüksek olan sporcuların kendilerini becerikli gördüklerini ve spor yapmaktan keyif aldıklarını ileri sürmektedir. Yüksek görev yönelimine sahip olan bir sporcu, yarışmaları becerisini geliştirmek için bir şans olarak görmektedir. Rakip ne kadar iyi olursa, gelişim için bireysel becerisini arttırmak da o kadar

büyüktür. Görev yönelimli hedeflere sahip sporcu için başarısızlık, sergileyebileceği en iyi performanstan daha azını yapmaktır.

Morgan ve ark.'a göre, görev yönelimli bireyler, yetenek kavramını olduğu gibi kullanma eğilimdedirler ve başarıyı, çaba olarak anlamlandırırlar. Yetenek seviyeleri kişiseldir ve gelişme ile öğrenmeyi referans kabul ederler (28).

Görev yönelimli sporcu verilen görevin zorluğundan haz duyar. Bu haz duygusu sporcuların motivasyonlarını arttırarak, ortaya koyulan çabanın daha uzun süreli olmasını sağlar. Birçok araştırma görev yöneliminin sporcuyu olumlu olarak motive ettiğini ortaya çıkarmıştır. Görev yönelimli bir sporcu işine daha fazla odaklanır, ilgi duyar ve daha fazla çaba gösterir. Tüm bunların sonucu olarak ta doyuma ulaşıp mutlu olur (29).

Görev katılımında, birey etkinliğe etkinlik uğruna katılır ve onu kendiliğinden hedef olarak hisseder ki bu da içsel motivasyonun temel bir öğesidir. Ayrıca, kişi öğrenmeye ve kişisel gelişime odaklanır ve sergilenen beceriyi değerlendirmek için kişisel referans kriterleri kullanır. Dolayısıyla, görev katılımında algılanan becerinin geliştirilme şansı daha yüksektir. Algılanan beceri çeşitliliği, içsel motivasyondaki değişikliklerin altında yatan psikolojik süreçlerden biri olarak ortaya konmuştur. Görev katılımı, içsel motivasyonu geliştirmek için olmazsa olmaz koşulları sağlar**.** Görev yöneliminde önem, yeni yetenekler geliştirmeye verilmiştir. Öğrenme sürecinin kendisine değer verilir ve ustalığa ulaşma çabaya bağlı olarak görülür (30).

Ego Yönelimi

Görev odaklı bireylerin aksine, ego yönelimi sergileyen bireyler bir görevi gerçekleştirirken kendi yetenekleriyle ilgili endişeli olmaktadırlar. Ego yönelimli bir birey yeteneğini ve çabasını farklı biçimde sergilemektedir**.** Ego yönelimli kişiler aynı yeterlilik seviyesine ulaşmak için ortaya rakiplerinden daha fazla çaba koyarlarsa kendilerini daha az yetenekli algılamaktadırlar. Bu görüşe göre, ego yönelimli kişiler eğer başkalarından daha az çaba ile daha iyisini yaparlarsa kendilerini diğer kişilere nispeten daha becerikli algılayacaklardır. Ego yönelimli bireyler başarıyı başkalarından üstün olma ya da geri planda kalmayı önlemek olarak anlamlandırmaktadırlar. Araştırmacılar ego yönelimli bireylerin başarılı olma uğruna uyumsuz davranışları benimseme eğilimde olduklarını kanıtlamışlardır (11). Ego yönelimli bireyler, ne olursa olsun başkalarından üstün olmayı ya da diğerlerinden altta kalmamayı çabalayarak başarılı olmanın üzerinde tutarlar (11).

Ego yönelimli bireyler başarılı olmayı kendi yeteneklerini kanıtlamak olarak değerlendirmektedirler. Onların hedefleri, kendi yeteneklerini ve öğrendiklerini başkalarına göstermek ve mümkünse diğer kişilerden daha iyi performans göstermektir (25).

Ego yönelimli sporcu, başkalarına göre üstünlük sağladığında başarı hissi elde eder. Onun için "en iyi" olarak nitelendirilmek zevktir, tartışılmaz sürekli olarak en iyi olmak isterler. Sporcu başarısız olursa, ya da kendini rakibinden üstün algılarsa spordaki katılımını devam ettirmeyebilir (24).

Yarışma ortamındaki ego yönelimli sporcu, kendi yeteneğini rakibinin yeteneği ile karşılaştırır. Bu nedenle başarı ya da başarısızlık durumunda sporcu, ya "yetenekliyim", ya da "yeteneksizim" değerlendirmesini yapar. Böyle bir değerlendirme aslında tehlikelidir. Çünkü rakip kazanırken, gerçekten yetenekli olduğu için mi kazanmıştır yoksa fazla çalıştığı için mi? Bunu belirlemek kolay değildir. Yanlış bir anlayış vardır; yenmişseniz başarılı, yenilmişseniz başarısız olarak değerlendirilirsiniz. Ego yönelimli hedeflere sahip bireyler, üstün yeteneklerini kanıtlama doğrultusunda çabalar gösterirler (18).

Ego yönelimli kişiler başkalarından daha iyi performans sergilemek ya da daha az çaba ile diğer kişilerden daha başarılı olmak için çalışırlar. Bireyler, ego yönelimli olduklarında yeteneklerini sergileyebilme şansları diğer kişilerin yeteneklerine bağlıdır. Çok kolay ya da çok zor görevlerle karşılaşmadığında yeteneğini gösterme olasılığı artar. Yani istediği ortam orta zorlukta olan görev ortamlarıdır (5).

Ego yönelimli bir kişi, becerisini insanlara göstermekten mutluluk duyar. Bu tür yönelime sahip bir sporcunun öncelikli amacı, sahip olduğu yeteneğin diğer sporcularla kıyaslanmasıdır. Davranışlarını da bu doğrultuda yönlendirir. Ego yönelimli birey, başkalarına göre üstünlük sağladığında başarı hissi elde eder. Onun için "en iyi" olarak nitelendirilmek zevktir ve sürekli en iyi olmak ister (31).

Ego yönelimli sporcu, üstün yeteneğini kanıtlama üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ego katılımlı olan bir kimse için sübjektif başarının temel kaynağı, bir yarışma sırasında daha az çaba ile rakibini yenmektir (32).

Ego ilişkili bireyler yetenek kavramını; "Çaba, yeteneğe denk değildir" şeklinde anlamlandırırlar. Geç çocukluk döneminde ortaya çıkan bu yapı, yeteneğin kapasite olarak algılandığı ve yeteneğin sadece diğerleriyle rekabet edildiğinde sergilendiğini vurgular (28).

Ego yönelimli kişilerde, başkaları tarafından değerlendirilme kaygısı vardır ve kişi başarılı olarak, diğerlerini yenerek ya da az bir çabayla başarıyı elde ederek yeteneğini kanıtlar (7).

MOTİVASYONEL İKLİM

Motivasyonel iklim, belli bir hedef yönelimini destekleyen ve belirli bir zamanda belirli bir hedef yönelimi durumunu tetikleyen durumsal motivasyonel ipuçları ve beklentilerinin algılanması anlamına gelir (33).

Treasure ve Roberts (34), bireylerin fiziksel aktivite esnasındaki ruhsal hedeflerinin ve motivasyonel iklimlerin kişinin bilişsel ve duygusal tepkileri üzerindeki ortak etkisini incelemenin gerekliliğini savunur (23).

Başarı motivasyonunun merkezinde insanların başarıyı nasıl yorumladıkları, faaliyet gösterdikleri ortamı sosyal olarak nasıl algıladıkları bulunmaktadır. Bu nedenle farklı motivasyonel iklimlerin olası etkilerini anlamak için başarının birey için ne anlama geldiğini düşünmek gerekir (23).

Araştırmalar göstermiştir ki hakim olan durumsal hedef yapısı ya da motivasyonel iklim, insanların okul ve spor gibi başarıyla ilgili etkinliklerdeki davranışları, tavırları, algıları ve ileriki zamanlardaki etkinlik katılımları kadar onların hedeflerini de etkilemektedir (7,8,33).

Başka kişiler tarafından oluşturulan motivasyonel iklim gibi durumsal faktörler, çocukların başarı davranışının etkinleşmesi ve yönlendirilmesinde önemli rol oynayabilir. Motivasyonel iklim terimi, belirli bir hedef oryantasyonunu teşvik eden ve belirli bir süre içinde belirli hedef yönelimi durumuna neden olan, durumsal motivasyonel ipuçları ve beklentilerin algılanmasını kasteder. Başarı davranışındaki farklılaşmalar, bireylerin başarı hedefleri ve diğer kişilerce oluşturulan motivasyonel iklimin etkileşimiyle açıklanabilir (35).

Kişilerin benimsedikleri hedeflerin oluşumunda dış etkenlerden gelen uyarılar oldukça önemlidir. Sporcunun antrenörü, ailesi vb. dış etkenlerden alacağı dönütler bu hedeflerin belirlenmesinde etkili olacaktır. Bir kişinin belli bir ortam içindeki hedef yöneliminin, onun belirli başarı hedeflerine olan doğal yönelimine (hedef yönelimleri) ve var olan şartlara (motivasyonel iklime) bağlı olduğunu belirtmektedir (14).

Motivasyonel iklim ya da durumsal hedef yapısı, elde edilecek hedeflerle, değerlendirme ve ödül sürecinin işleyişini ve belirli bir ortamda bireylerin birbirleriyle nasıl bir ilişki kurmayı istediklerini belirleyen bir faktördür (7).

Motivasyonel iklimin, bir kazanma durumunda mücadele eden bireylerin gerçek (iç) motivasyonu üzerinde bir etkisi olduğu varsayılmaktadır. Bireylerin, dıştan gelen ödüllerin ya da baskıların bulunmadığı bir etkinlikte yer aldıklarında içsel olarak güdülendikleri bildirilmiştir (5). Görev yönelimli bir hedef perspektifi hem kavramsal olarak hem de

deneysel olarak (özbildirim ölçekleri ile belirtildiği gibi) içsel motivasyonla ilişkilidir, oysaki ego yönelimli bir perspektifin içsel etki ile tersine ilişkili olduğu belirtilmiştir (33).

Ames ve ark (7) "motivasyonel iklim" terimini, durumsal hedef yapısından bahsetmek için kullanmış ve "ustalık" ve "performans" terimlerinin ise görev ya da ego içerikli başarı durumlarından bahsetmek için kullanmışlardır. Bir durumun motivasyonel iklimi, bir görev ya da ego hedefini ya da her ikisini de dikkat çekici kılan ipuçları içerir. Kişilerarası yarışı, normatif geribildirimi, genel değerlendirmeyi ve sosyal kıyaslamayı vurgulayan durumlar ego katılımına olanak tanır, oysaki çaba, öğrenme, görevde uzmanlaşma ve katılımı teşvik eden durumlar görev katılımını geliştirir.

Ustalık İklimi

Ames (8) bir ustalık iklimini, antrenörlerin başarıyı kişisel gelişim, görev yeterliliği ve maksimum çaba ve performans sergileme bakımından tanımladıkları bir iklim olarak nitelemiştir. Böyle bir iklimde, sporcular zorlayıcı görevler seçmeye, maksimum çaba sarf etmeye, başarısızlıklar karşısında sebat etmeye, takım arkadaşlarını cesaretlendirmeye, desteklemeye ve kişisel gelişim göstermeye teşvik edilirler. Hatalar; gelişimi kolaylaştıran, değerli geribildirim kaynakları olarak görülür.

Ustalık ikliminde sporcular; antrenörün kişisel beceri gelişimini vurguladığını, onun hatalarını öğrenmenin bir parçası olarak kabul ettiğini algılarlar ve sporcular doygunluğu kişisel ilerlemeden elde ederler (23).

Kişilerin biliş, duygu ve davranışları üzerinde, ustalık ikliminin olumlu etkisi olduğu kanıtlanmıştır. Ortamı ustalık iklimi olarak algılayan kişiler, yeni görevlerle başa çıkmak için bireysel çaba, haz, kıyaslamadan vazgeçirme ve etkili stratejiler geliştirmeyi vurgulamaktadırlar (23).

Sınıflarında bir ustalık yönelimli yapının işlediğini algılayan öğrenciler; etkili öğrenme stratejileri kullanmakta, zorlayıcı görevler seçmekte, derslerine karşı olumlu tutumlara sahip olmakta ve çabayı, başarı için temel sebep olarak algılamaktadırlar (7).

Ames (8), ilkokul çocukları üzerine yaptığı çalışmada ustalık iklimine sahip sınıflardaki öğrencilerin içsel motivasyon ve tutum ölçeklerinin sonuçlarının performans iklimine sahip sınıflardaki öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna varmıştır.

Ustalık ikliminin, spor ortamının endişe uyandırıcı potansiyelini azaltması beklenir. Öncelikle, başarıyı üstün olmak ve diğerleriyle kıyaslamak olarak algılayan bir anlayış, değerlendirme korkusunu arttırıp üzüntü ve endişeyi büyütürken, ustalık iklimi sosyal

kıyaslamayı en aza indirir ve sporcuların dikkatini kişisel referans hedefleri, kişisel gelişim ve görev yeterliğine odaklar (36).

Ustalık iklimi algılamaları, fark edilen çabanın yükselmesi, daha fazla haz ve daha fazla takım memnuniyeti ile ilişkilendirilmektedir (37).

Performans İklimi

Performans iklimi başarının değerlendirilmesinin temeli olarak sosyal kıyaslamayı destekler. Antrenörler, bir performans iklimi oluşturduklarında, ayrımcı ilgi gösterme ve olumlu desteği sadece en başarılı olan ya da kazanmaya en çok yardımcı olacak sporcu üzerinde odaklama eğilimindedirler. Yetenek gelişimi, kişisel gelişimden çok diğerlerini alt etmeye hizmet eder ve hatalar antrenörün cezalandırıcı bir tavır sergilemesine neden olur (36).

Performans iklimi, rakibin yeteneklerine ve yaptıklarına odaklanmayı kolaylaştıran, yıldız olmayı, rakipten üstün olmayı güçlendiren bir iklimdir. Eğer bir antrenör, çalışma zamanının çoğunu "yıldız oyuncularla" çalışarak geçiriyorsa, oyunculara bir mesaj gönderiyor demektir. Hedef türü ve antrenörün bu hedefleri başarmakta kullandığı yol, antrenörün sevk ettiği değerler hakkında oyunculara çok şey ifade eder (24).

Performans yönelimli bir yapı algılayan öğrenciler, performansı yetenek olarak nitelemekte ve başarısızlık yaşadıklarında yetenek düzeylerinin düşük olduğunu algılamaktadırlar (7).

Performans ikliminde, doygunluk duyguları kişinin diğerlerine kıyasla nasıl olduğuna dayandığından, normatif yeterlik sergilemek ve takım arkadaşlarıyla yarışmak vurgulanır. Bu tür vurgular, endişe duygusu, düşük çaba ve diğer uyumsuz başarı yöntemlerini ve inançları yaratabilir (37). Performans iklimi algılamaları daha fazla endişe ve daha az takım memnuniyeti ile ilişkilendirilmektedir (38).

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Katılımcılar

Çalışmaya 3 farklı il de (İstanbul, Edirne, Kırklareli) faaliyet gösteren, 460 amatör futbolcu katıldı (Yaş 21.72 ± 4.63 yıl, futbol deneyimi; 9.24±4.18 yıl).

Prosedür

Örneklem seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanıldı. Tüm katılımcılar, gönüllü olur formu vasıtasıyla çalışma hakkında bilgilendirilerek yazılı-imzalı gönüllü olurları alındı. Çalışma Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu tarafından onaylandı (TÜTF- GOKAEK 2011/16). Futbol deneyimi, görev yapılan mevki ve eğitim düzeyi araştırmanın bağımsız değişkenleri olarak belirlendi. Bu yüzden katılımcıların tanımlayıcı özellikleri bu bağımsız değişkenler üzerinden yapıldı. Boy, vücut ağırlığı özellikleri gibi sürekli değişkenler değerlendirilmeye alınmadı. Amatör futbolcu olmak, 18 yaş ve üstünde olmak çalışmaya dahil edilme kriteri olarak belirlendi. Profesyonel futbolcular çalışmadan dışlandı.

Veri Toplama Aracı

Sporda görev ve ego yönelimi ölçeği (Task and ego orientation in sport questionnaire-TEOSQ): Hedef yönelimlerini ölçmek için, Sporda Görev ve Ego Yönelimi Ölçeği (SGEYÖ) 7'si görev, 6'sı ego yönelimi olmak üzere 13 maddeden oluşmuştur. Ölçeği yanıtlayanlar her bir maddeye katılımlarını 5'li değerlendirme sistemine göre yaparlar. Ölçeğin yapı geçerliği çalışması açıklayıcı faktör analizi yardımıyla yapılmış (6) ve görev ve

ego yönelimi olmak üzere iki faktör bulunmuştur. Ölçek ile ilgili çalışmada (10), ölçeğin iç tutarlılığı görev yönelimi için .79 ve ego yönelimi için .81 olarak belirlenmiştir. [Duda (39)], ölçeğin üç haftalık test tekrar test güvenirliğini görev yönelimi için .68 ego yönelimi için .75 olarak bulmuştur. Toros 'un (40) yaptığı uyarlama çalışmasında, görev ve ego yönelimi olmak üzere iki faktörün genel varyansın %58'ini açıkladığı; iç tutarlılığın görev yönelimi için .87, ego yönelimi için .85 olduğu ve üç haftalık test tekrar test güvenirliğinin görev yönelimi için .65, ego yönelimi için . 72 olduğu bulunmuştur. Bu örneklemden elde edilen veri setine uygulanan faktör analizi sonuçları da orijinal ölçeğin geliştirme çalışmasıyla güçlü bir model uyumu göstermiştir.

Sporda algılanan motivasyonel iklim ölçeği (Perceived motivational climate in sport questionnaire-PMCSQ): Sporda Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği (SAMİÖ) 9'u performans, 12'si ustalık iklimi olmak üzere 21 maddeden oluşmuştur. Ölçeği yanıtlayanlardan her bir maddeyi 5'li değerlendirme sistemine göre yargılaması istenmektedir. Ölçeğin orijinal çalışmasında yapı geçerliliği, hem açıklayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizi yardımıyla yapılmıştır (33). Bu çalışmada ustalık ve performans iklimi olmak üzere iki faktörün bulunduğu belirlenmiştir. [Walling ve ark. (33)], ölçeğin iç tutarlılık katsayılarını .73 ve .84 (performans iklimi) ve .80 ve .81 (ustalık iklimi) olarak bulmuşlardır. Toros (40), tarafından Türkiye için yapılan uyarlama çalışmasında, ustalık ve performans iklimi faktörlerinin ölçeğin genel varyansının %51'ini açıkladığı, ölçeğin iç tutarlılığının ustalık iklimi için .84; performans için .90 olduğu ve üç haftalık test tekrar test güvenirliğinin ustalık iklimi için .66, performans iklimi için .74 olduğu ortaya çıkmıştır. Bu örneklemden elde edilen veri setine uygulanan faktör analizi sonuçları da orijinal ölçeğin geliştirme çalışmasıyla güçlü bir model uyumu göstermiştir.

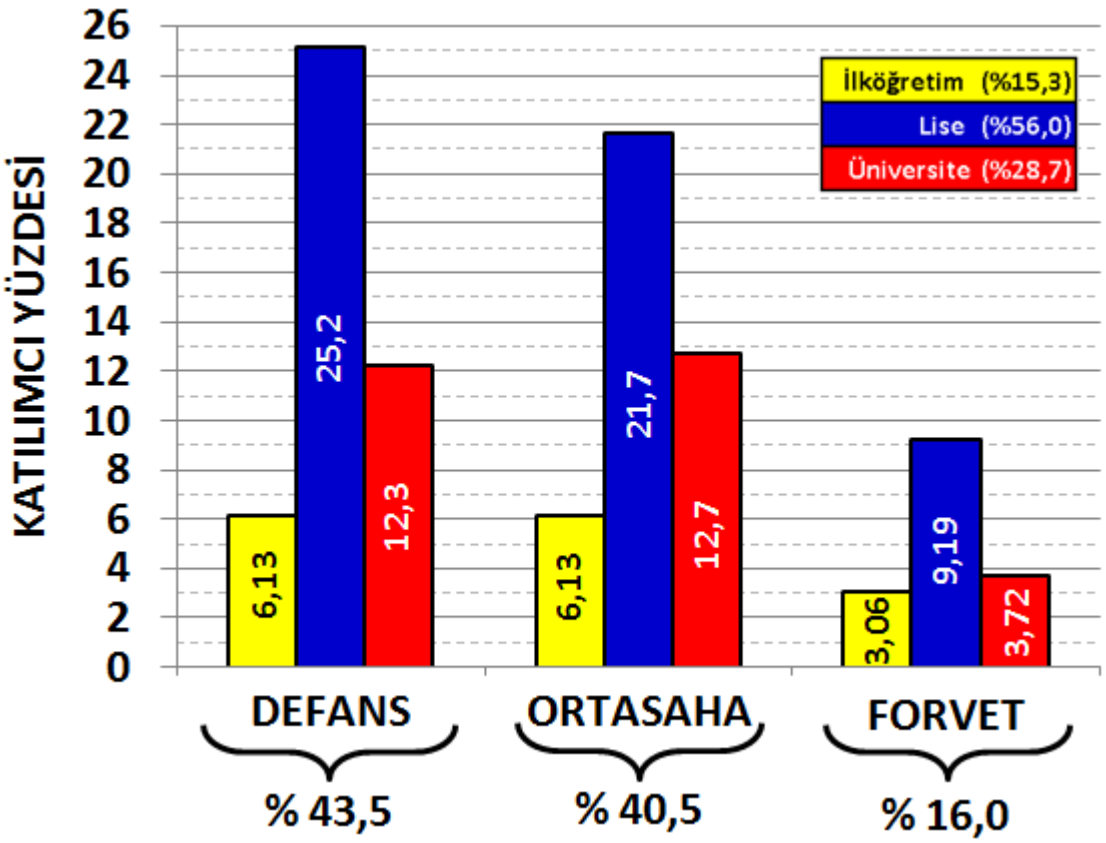
İstatistiksel Analiz

Bu çalışmanın verileri IBM® SPSS® (versiyon 20) yazılımı (copyright IBM Corporation 1989, 2011) kullanılarak gerçekleştirildi. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testiyle ve baskınlık-çarpıklık değerleri göz önünde bulundurularak değerlendirildi. Çalışmadaki verilerin tanımlayıcı istatistikleri ortalama ± standart sapma şeklinde ifade edildi. Eğitim Düzeyi ve Mevki çalışmanın gruplar arası etkenlerini oluşturdu. Bu etkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki ana etkileri ve etkenler arasında bir etkileşim olup olmadığını belirlemek için 3 × 3 (Mevki × Eğitim Düzeyi) Genelleştirilmiş Doğrusal

Model İki Etkenli Varyans Analizi (ANOVA) testi - gerekli olduğu durumlarda grup büyüklüklerindeki farklılıktan dolayı post-hoc Gabriel's testiyle birlikte kullanıldı. Eğitim düzeyinde yer alan "Diğer" sınıflamasında sadece 3 katılımcı bulunduğundan bu katılımcılar değerlendirme dışında bırakıldı. Deneyim ve diğer bağımlı değişkenler arasındaki ilişki düzeyi Pearson korelasyon katsayısına göre incelendi. Bütün analizlerde $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak kabul edildi.

BULGULAR

Aşağıdaki grafikte araştırmaya katılan sporcuların mevkilerine ve eğitim durumlarına göre dağılımları görülmektedir (Şekil 1).

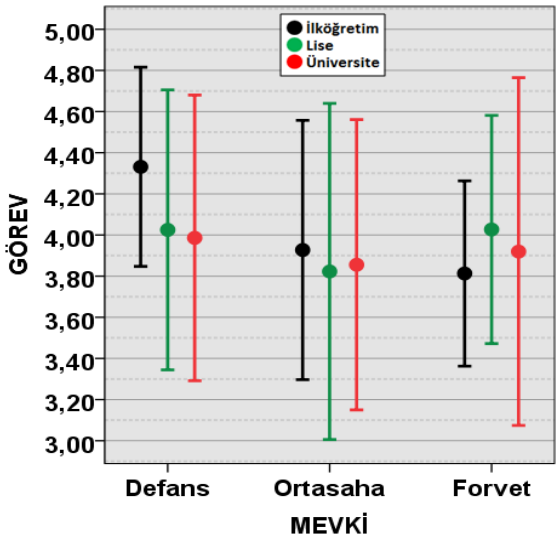
Şekil 1. Eğitim ve mevkiye göre katılımcı yüzdeleri

Tablo 1. Değişkenlerin mevkilere göre puanları

	Defans (n=199)	Orta Saha (n=187)	Forvet (n= 74)	p (ANOVA)
	Ortalama ± Standart Sapma	Ortalama ± Standart Sapma	Ortalama ± Standart Sapma	
Yaş (yıl)	22,03 ± 5,034	21,55 ± 4,495	21,32 ± 3,782	0,40
Deneyim (yıl)	9,59 ± 4,444	8,89 ± 4,121	9,20 ± 3,584	0,25
Görev Yönelimi Puanı	$4,05^{a}$ ± 0,667	$3,85^{a}$ ± 0,751	3,95 ± 0,611	0,009*
Ego Yönelimi Puanı	$3,13^{b}$ ± 0,861	$3,42^{b}$ ± 0,914	3,43 ± 1,054	0,002*
Ustalık İklimi Puanı	$3,98^{cd}$ ± 0,659	$3,77^{c}$ ± 0,642	$3,83^{d}$ ± 0,553	0,002*
Performans İklimi Puanı	$3,08^{ef}$ ± 0,673	$3,43^{e}$ ± 1,307	$3,47^{f}$ ± 0,845	0,002*

İkili grup karşılaştırmalarına ait p değerleri : *$p < 0,05$; $^{a}p = 0,003$; $^{b}p < 0,001$; $^{c}p < 0,001$; $^{d}p = 0,009$; $^{e}p < 0,001$; $^{f}p = 0,025$

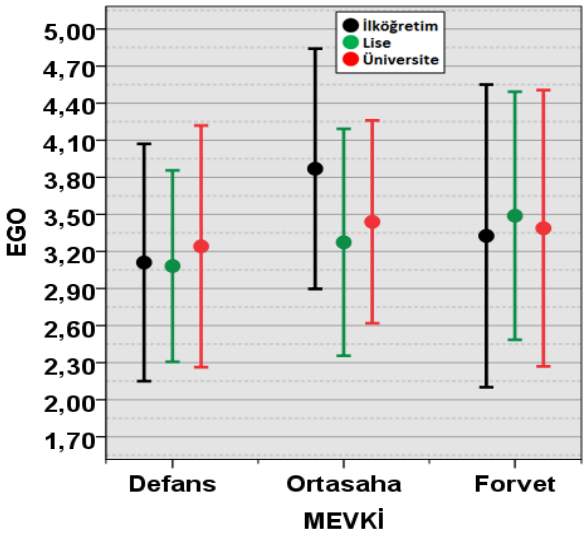
Eğitim düzeyleri ile görev ve ego yönelimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır, ancak Eğitim düzeyleri ile ustalık iklimi ve performans iklim puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (Şekil 2).

Mevki: F(2;448)=4,74;**p=0,009***; η_p^2=0,02

Eğitim: F(2;448)=0,42;p=0,66; η_p^2=0,002

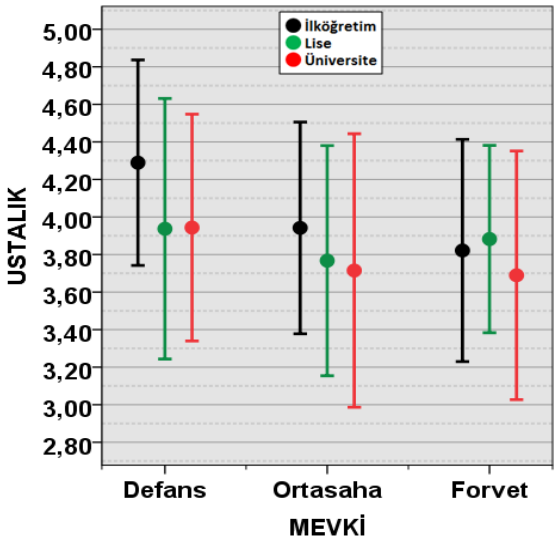
Mevki × Eğitim: F(4;448)=1,14;p=0,34; η_p^2=0,01

Mevki: F(2;448)=6,45;p=**0,002***; η_p^2=0,03

Eğitim: F(2;448)=0,75;p=0,47; η_p^2=0,003

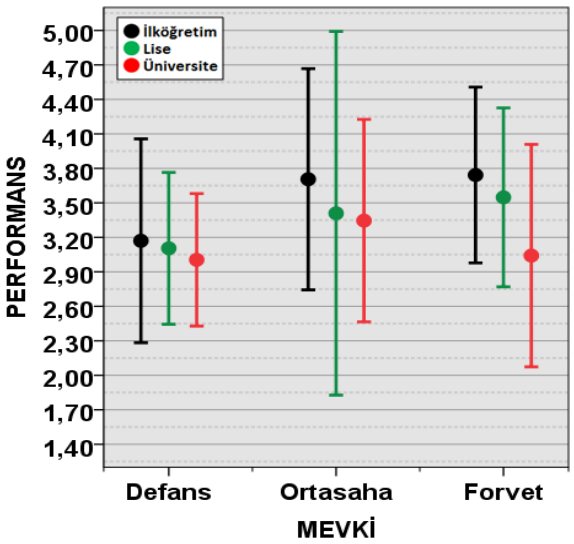
Mevki × Eğitim: F(4;448)=1,78;p=0,13; η_p^2=0,02

Mevki: F(2;448)=6,62;**p=0,002***; η_p^2=0,03

Eğitim: F(2;448)=2,62;p=0,07; η_p^2=0,01

Mevki × Eğitim: F(4;448)=0,84;p=0,50; η_p^2=0,007

Mevki: F(2;448)=6,11;**p=0,002***; η_p^2=0,03

Eğitim: F(2;448)=3,33;**p=0,04***; η_p^2=0,01

Mevki × Eğitim: F(4;448)=0,65;p=0,62; η_p^2=0,006

Şekil 2. Mevki ve eğitim düzeyinin bağımlı değişkenler üzerindeki ana etkileri ve etkenler arasındaki etkileşim

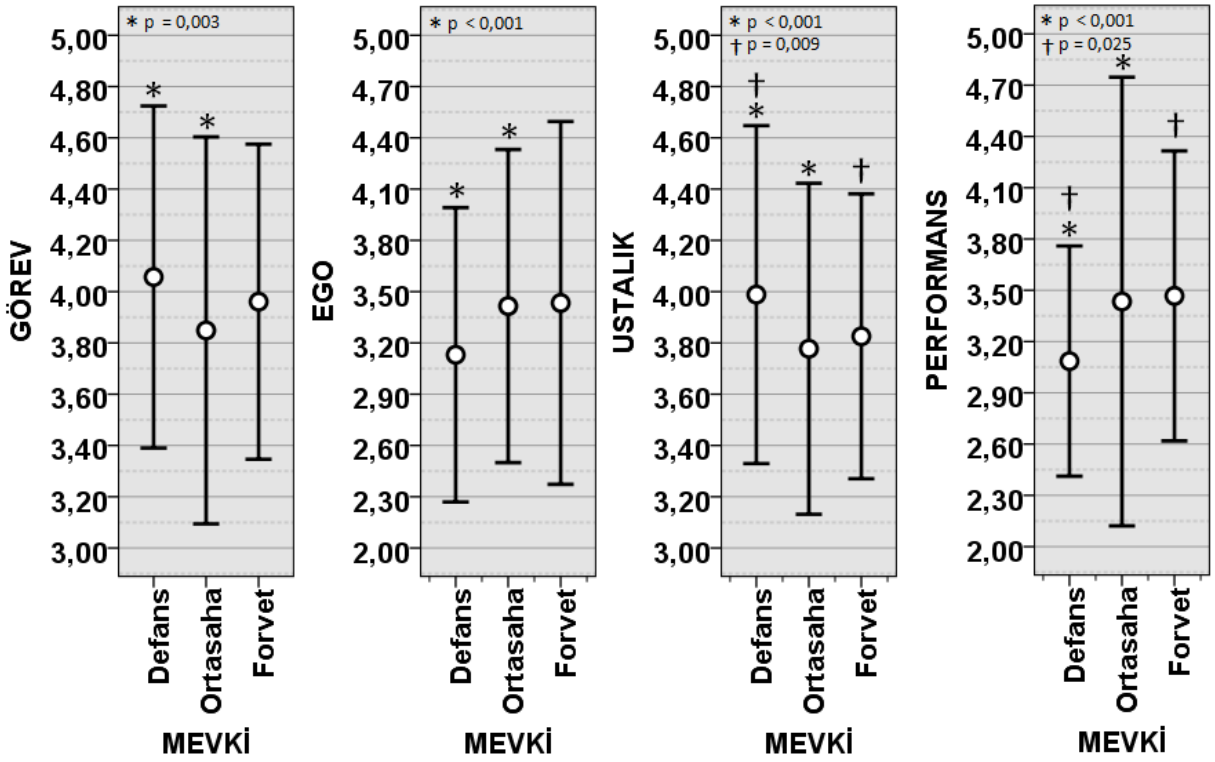
Defans ve orta saha mevkilerinde oynayan oyuncuların görev yönelimi puanları arasında istatistiksel düzeyde farklılık vardır (p=0,003) Defans oyuncularının görev yönelimi puanı orta saha oyuncularından daha fazladır. Forvet oyuncularının görev yönelimi puanı defans ve orta saha oyuncularından farklı değildir (Şekil 3).

Defans ve orta saha mevkilerinde oynayan oyuncuların ego yönelimi puanları arasında istatistiksel düzeyde farklılık vardır (p<0,001). Orta saha oyuncularının ego yönelim puanı defans oyuncularının ego yönelim puanından daha fazladır. Forvet oyuncularının ego yönelimi puanı, defans ve orta saha oyuncularından farklı değildir (Şekil 3).

Defans, orta saha ve forvet oyuncularının ustalık iklim puanı açısından istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık vardır. En yüksek ustalık iklimi puanı defans oyuncularındadır. Defans oyuncularının ustalık iklimi puanı orta saha oyuncularının puanında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklıdır (p<0,001). Defans oyuncularının ustalık iklimi puanı forvet oyuncularının puanından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklıdır (p=0,009) (Şekil 3).

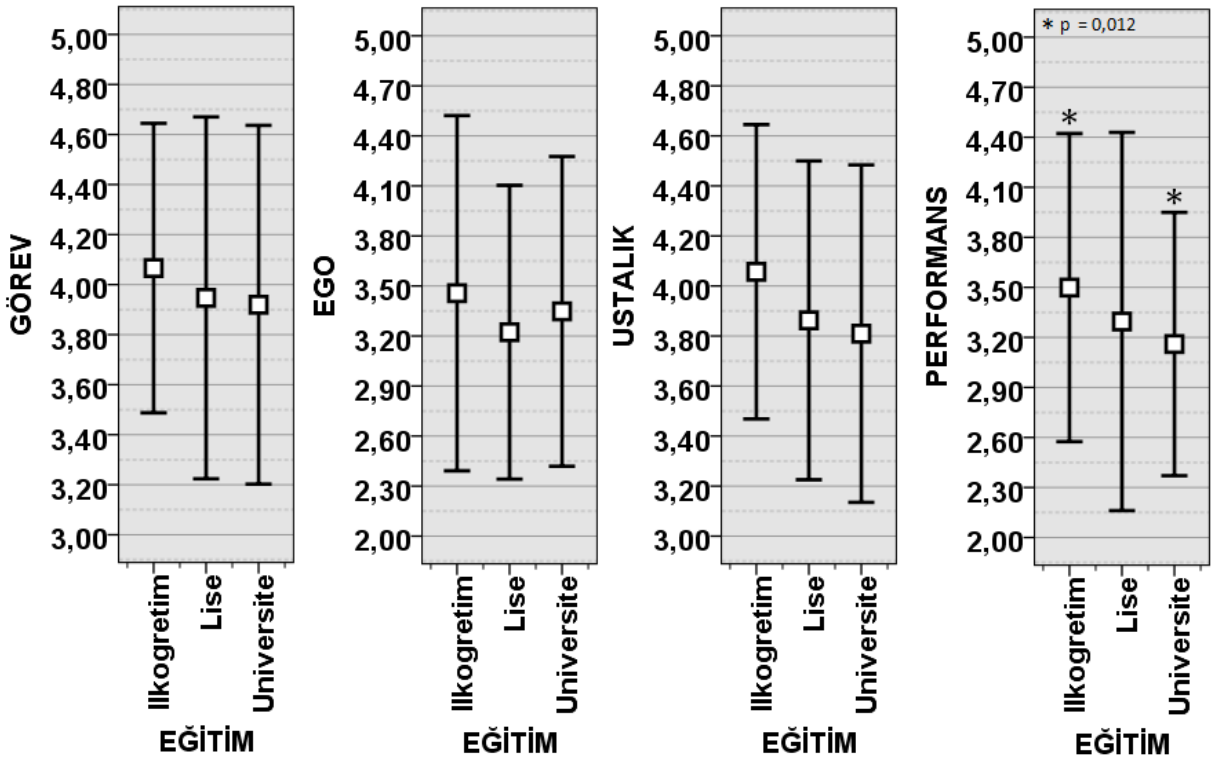
Orta saha oyuncularının performans iklimi puanı defans oyuncularının performans iklimi puanından istatistiksel düzeyde farklıdır (p<0,001). Forvet oyuncularının performans iklimi puanı defans oyuncularının performans iklimi puanından istatistiksel düzeyde farklıdır (p=0,025). Forvet oyuncularının performans iklimi puanı ile orta saha oyuncularının performans iklimi puanları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık yoktur (p>0,05) (Şekil 3).

.

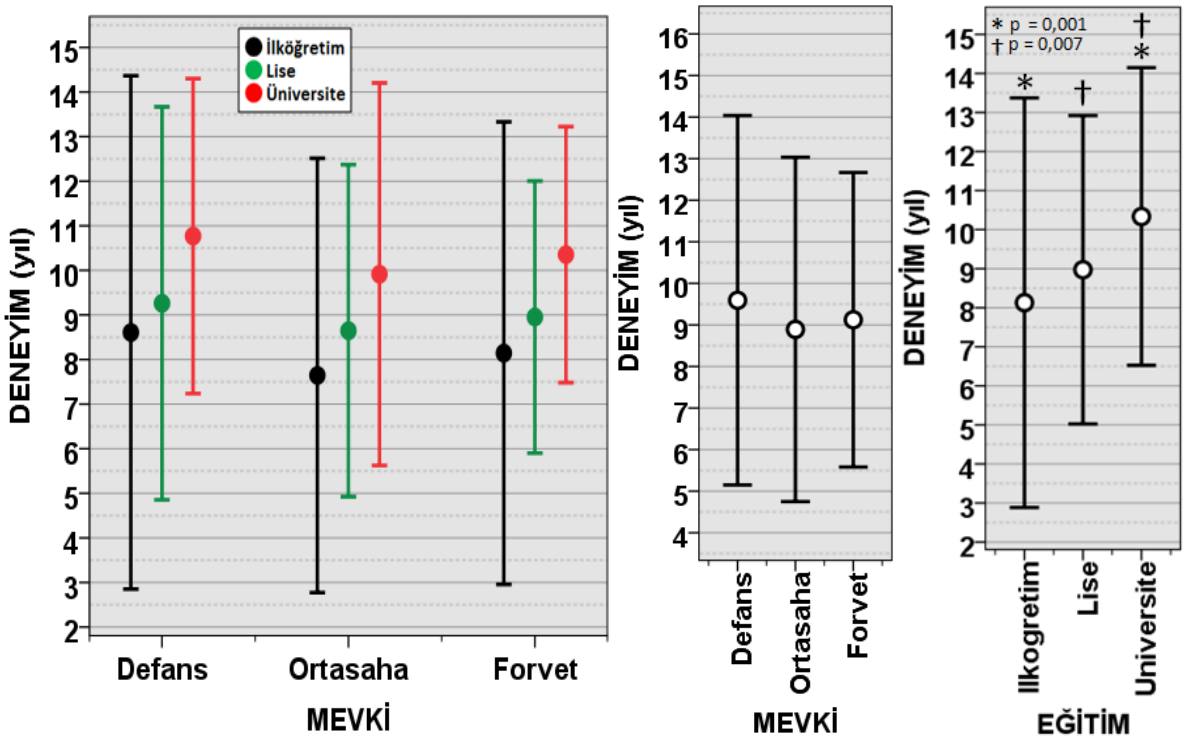
Şekil 3. Bağımlı değişkenlerin mevkilere göre karşılaştırılması

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile görev, ego ve ustalık iklimi puanları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılık yoktur. Buna karşın, eğitim düzeyi ilköğretim olan katılımcıların performans iklimi puanı, üniversite eğitim düzeyine sahip katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklıdır (p=0.012). Eğitim düzeyi ilköğretim olan katılımcıların performans iklimi puanı üniversite mezunu olan katılımcılardan fazladır (Şekil 4).

Şekil 4. Bağımlı değişkenlerin eğitime göre karşılaştırılması.

Katılımcıların; oynadıkları mevkilere göre futbol deneyimleri ve eğitim düzeyleri arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılık yoktur (Şekil 5).

Mevki: $F(2;448)=1,37;p=0,25;\ \eta_p^2=0,006$

Eğitim: $F(2;448)=6,11;$ **$*p=0,002$**$;\ \eta_p^2=0,027$

Mevki × Eğitim: $F(4;448)=0,028;p=0,99;\ \eta_p^2<0,001$

Şekil 5. Mevki ve Eğitim Düzeyinin Deneyim üzerindeki ana etkileri ve etkenler arasındaki etkileşim

Tablo 2. Deneyim ve diğer bağımlı değişkenler arasındaki korelasyon düzeyleri

	Deneyim	
	r	p
Görev	0,06	0,22
Ego	−0,04	0,36
Ustalık	0,02	0,70
Performans	−0,04	0,39

Deneyim ve diğer bağımlı değişkenlerin hiçbiri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Tablo 2). Katılımcıların futbol deneyimleri ile görev, ego, ustalık iklimi ve performans iklim puanları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılık yoktur.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, amatör futbolcularda görev ve ego yönelimleri ile algılanan motivasyonel iklimin oynanan pozisyona göre değişip değişmediğinin belirlenmesidir. Çalışmanın temel bulguları ise aşağıda sıralanmıştır;

1- Katılımcıların; oynadıkları mevkilere göre futbol deneyimleri ve eğitim düzeyleri arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılık yoktur. Dolayısıyla gruplar, eğitim düzeyi ve futbol deneyimi açısından homojendir.

2- Eğitim düzeyi ile; görev yönelimi, ego yönelimi, ustalık iklim puanı ve performans iklim puanı arasında korelasyon yoktur.

3- Defans oyuncularının görev yönelim puanı, orta saha oyuncularının görev yönelim puanından daha yüksektir.

4- Forvet oyuncuları ile, defans ve orta saha oyuncularının görev yönelim puanları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı fark yoktur.

5- Orta saha oyuncularının ego yönelim puanı defans oyuncularının ego yönelim puanından daha yüksektir.

6- Forvet oyuncuları ile, defans ve orta saha oyuncularının ego yönelim puanları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark yoktur.

7- Defans oyuncularının ustalık iklim puanı, forvet ve orta saha oyuncularının ustalık iklim puanlarından istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık vardır. En yüksek ustalık iklim puanı defans oyuncularına aittir.

8- Defans ve orta saha oyuncularının performans iklim puanları arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık vardır; ancak forvet oyuncularının performans iklimi puanı ile defans oyuncularının performans iklimi puanları benzerdir.

Literatürde farklı mevkilerde oynayan futbolcuların hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim puanlarını değerlendiren yeterli sayıda referans bulunamaması nedeniyle, bu çalışmanın temel bulguları sınırlı sayıda referans ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Katılımcıların oynadıkları mevkilere göre eğitim düzeyi ve spor deneyimi açısından homojen olarak dağılması, bu çalışmadan elde edilen sonuçların güvenirliliğini arttırmaktadır.

White ve Zillner (41) eğitim düzeyinin görev ve ego yönelim düzeyleri üzerinde etkili olabileceğini, lise çağındaki sporcuların ego yönelimli olduğunu, buna karşın üniversiteli rekreasyonel sporcuların ise daha çok görev yönelimli olduklarını belirtmektedir.

Altıntaş (42) hedef yönelim puanı ve algılanan güdüsel iklim puanının sporsal deneyim düzeyinden etkilenmediğini belirtse de Toros (16) sporsal deneyim düzeyinin görev yönelimi, ego yönelimi, performans iklimi ve ustalık iklimi puanları üzerinde farklılaşmaya neden olacağını belirtmektedir. Toros (16)' a göre elit basketbolcular performans iklimi yönelimli iken, elit olmayan basketbolcular ise ustalık iklimi yönelimlidirler.

Diğer taraftan Carpenter ve Yates (43), amatör futbol oyuncularının görev yönelim puanlarının yarı profesyonel futbolculardan daha yüksek olduğunu, ego yönelimleri arasında ise yarı profesyonel sporcularda daha yüksek olmakla birlikte istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark olmadığını belirtmektedir.

Arıburun ve Aşçı'ya göre (44), Amerikan futbolu oyuncularında; ustalık iklimi, ego yönelimi ve görev yönelimi puanları arasında pozisyonel (hücüm ve defans) bir fark yoktur. Buna karşın performans iklimi puanının hücum oyuncularında defans oyuncularına oranla daha yüksektir.

Bazı araştırmacılara göre; hedef yönelimi ve motivasyonel iklim; kültürel farklılıklar, cinsiyet, sporsal deneyim düzeyi ve eğitim düzeyinden etkilenmektedir (42,43,45,46). Sporcu ya da takımın hedef yönelimi ya da motivasyonel iklim düzeyini etkileyen bir diğer faktör de antrenör'ün stilidir (47). Otokratik yönetim sergileyen antrenörlerin takımları daha çok ego yönelimli iken, demokratik yönetim sergileyen antrenörlerin takımları daha çok görev yönelimlidirler (45).

Birçok spor dalında optimal performans için taktik, beslenme, fiziksel kondisyon, teknik ve psikolojik faktörlerin etkileşimin önemli olduğu bilinmektedir (48). Oyuncunun psikolojik özelliklerin sportif performansa olan etkisi, araştırmacıların ilgisini çekmesine rağmen bu alanda yapılan çalışmalar oldukça azdır (49). Farklı mevkilerde oynayan sporcuların farklı psikolojik özelliklere sahip olması gerektiği düşünülmesine rağmen (50) literatürden elde edilen veriler kısıtlı ve çelişkilidir (48,49,50,51).

Jooste ve ark. (52) yüksek düzeyde sportif performansın temelinde hedef belirleme, kaygı kontrolü, konsantrasyon, odaklanma gibi psikolojik faktörlerin yattığını belirtmektedir. Lowther ve ark. (53) ise uyarılma ve gevşeme gibi psikolojik becerilerin öz yeterlilik düzeyini arttırdığını ve bu artışın ampute futbolcularda performansı geliştirdiğini belirtmektedir.

Futbolcuların sürekli öfke, öfke kontrolü, öfke ifade tarzı, hedef belirleme, imgeleme, öz güven, motivasyon, endişe yönetimi gibi psikolojik özelliklerinin görev alanına göre değişmediği belirtilmektedirler (52,54). Diğer taraftan Cox ve Yoo (55) ise savunma ve hücum bölgelerinde oynayan Amerikan futbolu oyuncularının kaygı kontrolü, konsantrasyon ve kendine güven gibi psikolojik özelliklerinde oyun pozisyonuna göre farklılıklar gösterdiğini belirtmektedir.

Grobbelaar ve Eloff (48) farklı pozisyonlarda oynayan bayan Netball oyuncuların antrene edilebilirlik, kendine güven, başarı motivasyonu, hedef belirleme, konsantrasyon gibi psikolojik özelliklerinin oynanan pozisyona göre değiştiğini belirtmektedir.

Kirkcaldy (56)'e göre, takım oyunlarında hücum oyuncularının, orta saha oyuncularına göre daha saldırgan, daha inatçı daha dışa dönük olduklarını belirtmektedir.

Grobbelaar ve Eloff (48), hücum ve savunma bölgelerinde oynayan Netball ve basketbol oyuncularının başarı motivasyonu seviyelerinin merkezde oynayan oyunculardan daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Grobbelaar ve Eloff (48), bu durumu merkezde oynayan oyuncuların görevlerinin oyun kurmak olmasına ve nihai sonuca indirekt olarak etki etmelerine bağlamaktadır.

Grobbelaar ve Eloft (48)'ın yukarıdaki tespitleri, sporda hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim etkileşimi doğrultusunda savunma ve hücum pozisyonunda oynayan futbolcuların görev yönelim ve ustalık iklimi puanlarının orta saha oyuncularından daha yüksek olması gerekliliğini doğurmaktadır. Çalışmamızdan elde edilen temel bulgular (1 ve 6 numaralı) bu gerekliliğin gerçekleştiğini göstermektedir.

Ayrıca, Grobbelaar ve Eloft (48)'ın bildirdiği sonuçlar doğrultusunda orta sahada oynayan futbol oyuncularının performans iklimi ve ego yönelimi puanlarının savunma ve hücum oyuncularından daha yüksek olması beklenmektedir. Çalışmamızdan elde edilen bulgularda, orta saha oyuncularının performans iklimi ve ego yönelimi puanlarının defans oyuncularından daha yüksek olması bu beklentiyi desteklemekle beraber orta saha ve hücum oyuncuları arasındaki puanların ise bu beklentiyi desteklemediği görülmektedir. Üç numaralı

temel bulgu bu durumu desteklerken 6 numaralı temel bulgu ise bu beklenti ile uyuşmamaktadır.

Hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim gibi psikolojik kavramlar, kaygı, öfke, motivasyon, konsantrasyon, hedef belirleme, imgeleme gibi psikolojik kavramlara oranla nispeten yenidir. Çeşitli spor branşlarında, hedef yönelimi ve motivasyonel iklim özelliklerinde kültürel ya da cinsiyet farklılığının olup olmadığı araştırılmasına rağmen (43,57,58), futbolcuların hedef yönelimi ve motivasyonel iklim özelliklerinde pozisyonel farklılıkları araştıran bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle çalışmamızdan elde edilen verilerin spor psikolojisi alanında çalışan araştırmacılara, antrenör ve sporculara yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklimle ilgili çalışmalar sadece sporcunun görev yönelimi, ego yönelimi, ustalık iklimi ve performans iklimi skorlarını açıklamakla kalmaz, sporcunun kişilik tipinin, benlik saygısı, stres ve kaygı durumlarıyla başa çıkma becerisini de ortaya koymaktadır (46,47,57).

Kristiansen ve ark. (59)'e göre görev yönelimli sporcuların stres ve kaygı gibi durumlarla başa çıkma becerilerinin ego yönelimli bireylere oranla daha gelişmiştir. Sarı ve ark., (2013) ise sporcunun görev yönelim puanın benlik saygısı düzeyini belirlemede güvenilir bir referans olduğunu bildirmektedir.

Grobbelaar ve Potgieter (49) ve Jooste ve ark. (52) hedef yönelimi, algılanan motivasyonel iklim puanı ve diğer psikolojik özelliklerin sporcunun oynayacağı pozisyonu belirlemede bir yardımcı olarak kullanılması gerektiğini, fiziksel, teknik ve kondisyonel özelliklerinin göz ardı edilerek yapılacak bir pozisyon belirlemenin hatalı olacağını belirtmektedir.

Junge ve ark. (60) futbol'un, diğer takım sporlarında da olduğu gibi gelişmiş bir fiziksel performansın yanı sıra, zihinsel ve psikolojik özelliklerin gelişmiş olması gerektirdiğini belirtmektedir.

Bu anlamda gerek yetenek seçiminde, gerekse oynanacak pozisyonun belirlenmesinde psikolojik özellikler fiziksel özellikler ile birlikte ele alınması daha uygun olacaktır.

SONUÇLAR

1- Futbol deneyimi; görev yönelimi, ego yönelimi, ustalık iklimi ve performans iklim puanlarını etkilememektedir.

2- Eğitim düzeyi; görev yönelimi, ego yönelimi ve ustalık iklimi puanlarını etkilememekle birlikte eğitim düzeyi ilköğretim olan katılımcıların performans iklimi puanı, üniversite eğitim düzeyine sahip katılımcılardan performans iklimi puanından daha yüksektir.

3- Görev yönelim puanı ve ustalık iklim puanı yüksek olan sporcular savunma oyuncusu olarak oynatılabilir.

4- Ego yönelim puanı ve performans iklim puanı yüksek olan sporcular orta sahada oynatılabilir.

5- Bu çalışmanın sonuçları dikkate alındığında, forvet oyuncularının seçiminde; ego yönelimi, görev yönelimi, ustalık iklimi ve performans iklimi özelliklerinin ne düzeyde olması gerektiği konusunda net bir sonuca ulaşılamamıştır. Bu anlamda yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

6- Eğitim düzeyi, cinsiyet, kültürel farklılıklar, antrenörlük stili gibi faktörler görev yönelimi, ego yönelimi ustalık iklimi ve performans iklim düzeyleri üzerinde etkilidir. Bundan sonraki çalışmalarda antrenörlük stili mutlaka değerlendirilmelidir.

7- Görev, ego, ustalık iklimi ve performans iklim düzeyi sporcunun hangi pozisyonda oynayacağının belirlenmesi konusunda tek başına yeterli değildir. Bu özellikler, oyuncunun fiziksel ve antropometrik özellikleri ile birlikte değerlendirilmelidir.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, amatör futbolcuların hedef yönelimleri ile algılanan motivasyonel iklim özelliklerinin oynanan pozisyona göre değişip değişmediğinin belirlenmesidir. Çalışmaya 460 amatör erkek futbolcu katıldı (yaş; 21.72 ± 4.63 yıl ve futbol deneyimi; 9.24±4.18 yıl). Futbolcular oynadıkları mevkilere göre; defans (n=199), orta saha (n=187) ve forvet (n=74) oyuncusu olarak adlandırıldı. Algılanan motivasyonel iklim ve hedef yönelim puanları, Türkçeye uyarlamaları Toros (2002) tarafından yapılan Sporda Görev -Ego Yönelim Ölçeği ve Sporda Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği ile değerlendirildi. Pearson korelasyon analizi futbol deneyiminin görev yönelimi, ego yönelimi, ustalık iklimi ve performans iklimi üzerinde etkili olmadığını gösterdi. ANOVA ve post hoc Tukey testleri; defans oyuncuların görev yönelim puanları ile ustalık iklim puanlarının orta saha oyuncularınınkinden daha yüksek olduğunu gösterdi ($p=0,003$ ve $p<0,001$). Orta saha oyuncularının ego yönelim ve performans iklim puanları arasında, orta saha oyuncularının lehine istatistiksel düzeyde anlamlı fark tespit edildi ($p<0,001$ ve $p<0,001$). Forvet oyuncularının görev ve ego yönelim puanları ile orta saha ve defans oyuncularının görev ve ego yönelim puanları arasında fark tespit edilmezken, forvet oyuncularının performans iklimi puanının orta saha oyuncularının puanından daha yüksek olduğu belirlendi ($p<0,001$). Bu çalışmanın sonuçlarına göre; görev yönelimi ve ustalık iklimi puanı yüksek olan sporcular defans oyuncusu, ego yönelim puanı ile performans iklim puanı yüksek olan sporcular ise orta saha oyuncusu olarak oynatılabilir. Forvet oyuncularının hedef yönelim ve motivasyonel iklim düzeylerinin tespiti için daha geniş kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmakla birlikte ölçeklerden elde edilen puanlar; fiziksel ve fizyolojik testlerle birlikte değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Oyun Pozisyonu, Hedef Yönelimi, Motivasyonel İklim

RELATIONSHIP BETWEEN GOAL ORIENTATION AND PERCEIVED MOTIVATIONAL CLIMATE IN FOOTBALL PLAYERS OF DIFFERENT PLAYING POSITIONS

SUMMARY

The aim of this study was to determine whether the characteristics of goal orientation and perceived motivational climate change according to the playing positions of amateur footballers. Four hundred and sixty amateur male football players participated in the study (age, 21.72 ± 4.63 years; football experience, 9.24±4.18 years). Footballers were named as defence (n=199), midfield (n=187) and forward (n=74) according to their playing position. The scores of perceived motivational climate and goal orientation were determined by the Turkish versions of 'The Task and Ego Orientation in Sport Questionnaire' and 'The Perceived Motivation Climate Questionnaire', which were adapted by Toros (2002). Pearson correlation analyses showed that football experience had no effect on task orientation, ego orientation, mastery climate, and performance climate. ANOVA and post-hoc Tukey tests showed that task orientation and mastery climate scores were higher in defence players than midfield players ($p=0.003$ vs. $p<0.001$). Ego orientation and performance climate scores of the midfield and defence players differed in favour of the midfield players ($p<0.001$ vs. $p<0.001$). Although there were no statistically significant differences in terms of the scores of task orientation and ego orientation among forward, defence, and midfield players, performance climate scores were higher in forward players than midfield players ($p<0.001$). According to the results of this study, players who have higher task orientation and mastery

climate scores can play as defence players, and other players who have higher ego orientation and performance climate scores can play as midfield players. With the need for more extensive studies to determine the goal orientation and motivational climate scores of forward players, scores that are obtained from questionnaires should be evaluated with physical and physiological tests.

Keywords: Football, Playing Position, Task Orientation, Motivational Climate

KAYNAKLAR

1. Başer E. Uygulamalı spor psikolojisi, performans sporunda psikolojinin rolü. Ankara: T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü; 1985. s.31.
2. Bull JS, Albinson JG, Shambrook CJ. The Mental game plan, getting psyched for sport. East Sussex, Sport Dynamics 1996.
3. Baysal C, Tekarslan E. Davranış Bilimleri. İstanbul: İ Ü İşletme Fak Yay; 1998.
4. Weinberg RS, Gould D. Foundations of sport and exercise psychology. Champaign, IL: Human Kinetics 1995
5. Nicholls JG. Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. Psychological Review 1984;91:328–46.
6. Duda JL. Goal persepectives, participation and persistence in sport. Int J Sport Psychol 1989;20:42-56.
7. Ames C, Archer J. Achievement goals in the classroom: students' learning strategies and motivation processes. Int J Sport Psychol 1988;80(3):260-67.
8. Ames C. Classroom:structures, and student motivation. J Educ Psychol 1992;84(3):261-271
9. Roberts GC, Ommundsen Y. Effect of goal orientation on achievement beliefs, cognition and strategies in team sport. Scand J Med Sci Sports 1996;6:46-56.
10. Duda JL, Whitehead J. Measurement of goal perspectives in the physical domain. In J. L. Duda (Ed.). Advances in Sport and Exercise Psychology Measurement. Morgantown, WV: Fitness Information Technology 1998:21-48.

11. Mcmanus SP. Relationship between collegiate track runners' achievement goal orientations and perceptions of motivational climate. (Doctoral dissertation, University of Florida). 2004:7-14.
12. İnal AN. Futbolda eğitim ve öğretim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 1998. s.17-20.
13. Başer E. Futbolda psikoloji ve başarı. Ankara: Sporsal Kuram Dizisi 4; 1994. s.13-45-78-84-92.
14. Nicholls JG, Cheung PC, Lauer J, Pastashnick M. Individual differences in academic motivation: perceived ability, goals, beliefs, and values, learning and individual differences. J Psychol Educ 1989;1:63-84.
15. Cox RH. Sport psychology: Concept and Applications. Boston: WCB/McGraw-Hill. 1998;4.
16. Toros T. Elit ve elit olmayan erkek basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel (motivasyonel) iklim ve yaşam doyumu. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi 2002;13(3):24-36.
17. Cervelló EM, Escartí A, Guzmán JF. Youth sport dropout from the achievement goal theory. Psicothema 2007;19(1):65-71.
18. Özerkan KN. Spor Psikolojisine Giriş Temel Kavramlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 2004. s.103-104.
19. Chung CH, Sung CH. The Effects of achievement goal orientations and goal-setting styles on motivational behavior and sport performance. SNU J Educ Res 1996;6:108-19.
20. Roberts GC. Motivation in sport and exercise. Champaign, IL: Human Kinetics: 1992(a).
21. Tiryaki Ş. Spor psikolojisi: kavramlar, kuramlar ve uygulama. Ankara: Eylül Yayınevi; 2000.
22. Jagacinski CM, Nicholls JG. Conceptions of ability and related affects in task involvement and ego involvement. J Educ Psychol 1984;5:909–19.
23. Ntoumanıs N, Biddle SJH. A review of motivational climate in physical activity. J Sport Sci 1999;17:643-65.
24. Toros T, Koruç Z. Hedef yönelimleri ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişki. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi 2005;16(3):135–45.

25. Stober J, Stoll O, Percheck E, Otto K. Perfectionism and achievement goals in athletes: relations with approach and avoidance orientations in mastery and performance goals. Psychol Sport Exerc 2008;9(2):102-21.
26. Weinberg RS, Gould D. Foundations of sport and exercise psychology. In: Carolina N, Miami UP (Eds.) 3rd edition, USA, 2003; pp. 64–66
27. Stephens DE, Bredilmer BJL. Moral atmosphere and judgements about aggression in girl's soccer: Relationship amoung moral and motivation variables. J Sport Exerc Psychol 1995;18:158-73.
28. Morgan K, Sprouble J, Weigand D, Carpenter P. A computer based observational assess-ment of the teaching behaviours that influence motivational climate in physical education. Phy Educ Sport Pedagog 2005;10(1):83-105.
29. Cervello EM, Murcia JAM, Coll DGC. Young athletes' motivational profiles. J Sport Sci Med 2007;6:172–79.
30. Richard M. Control and information in the intrapersonal sphere: an extension of cognitive evaluation theory. J Per Soc Psychol 1982;43(3):450-61.
31. Haslofça F. İlköğretim Okullarında Ders İçi ve Ders Dışı "Çocuk Atletizmi" Uygulamalarının Oluşturacağı Motivasyonel İklimin Hedef Yönelimler Üzerindeki Etkisi (tez). İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2009.
32. Kazak Z, Moralı S, Doğan B. Sporcuların Güdüsel Yönelimlerinin Öngörücüleri Olarak: Hedef Yönelimi, Sportif Yeterlik ve Yaşam Doyumu (tez). İzmir: Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.
33. Walling MD, Duda JL, Chi L. The perceived motivational climate in sport questionnaire: construct and predictive validity. J Sport Exerc Psychol 1993;15:172-83.
34. Treasure DC, Roberts GC. Applications of achievement goal theory to physical education: implications for enhancing motivation. National Associalion for Physical Eduction in Higher Education 1995;47:475-89.
35. Vazou S, Ntoumanis N, Duda JL. Peer motivational climate in youth sport: a qualitative inquiry. Scholl of Sport and Exercise Sciences 2003;6:497-516.
36. Duda JL, Ntoumanis N. After-scholl sport for children: implications of a task-involving motivational climate. In: Mahoney JL, Eccles J, Larson R. (Eds.). After Scholl Activities: Contexts of Development; 2005;p.311-30.

37. Ntoumanis N, Vazou S. Peer motivational climate in youth sport:measurement development and validation. J Sport Exerc Psychol 2005;27:432-455.
38. Seifriz JJ, Duda JL, Chi L. The relationship of perceived motivational climate to intrinsic motivation and beliefs about success in basketball. J Sport Exerc Psychol 1992;14:375-391.
39. Duda Jl. Dimensions of achievement motivation in schoolwork and sport. J Educ Psychol 1992;84(3):290-93.
40. Toros T. Elit ve elit olmayan erkek basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel iklim ve hedeflerin özgünlük derecesi özelliklerinin yaşam doyumuna etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü 2001.
41. White SA, Zellner SR. Applied research the relationship between goal orientation, beliefs about the causes of sport success, and trait anxiety among high school, intercollegiate, and recreational sport participants. The Sport Psychologist 2014;58-72.
42. Altıntaş A. Sporcuların hedef yönelimleri, algılanan güdüsel iklimleri ve algılanan fiziksel yeterliklerinin cinsiyete ve deneyim düzeyine göre karşılaştırılması (tez). Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü; 2010.
43. Carpenter PJ, Yates B. Relationship between achievement goals and the perceived purposes of soccer for semiprofessional and amateur players. J Sport Exerc Psychol 1997;19:302-11.
44. Arıburun B, Aşçı FH. Amerikan futbolu oyuncularında hedef yönelimi ve algılanan güdüsel iklim. Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2005;3:111-14.
45. Toros T. Genç erkek basketbolcularda, turnuva öncesi ve turnuva sonrası sporcuların algıladıkları antrenörlük davranışı, hedef yönelimleri, takım sargınlığı, algılanan motivasyonel iklim ve kolektif yeterlik arasındaki farklılığın analizi. Pamukkale Journal of Sport Sciences 2011;2(1):27-39.
46. Sarı İ, Ilic J, Ljubojevic M. The comparison of task and ego orientation and general self-esteem of Turkish and montenegrin young basketball players. Kinesiology 45 2013;2:203-12.
47. Kavussanu M. The effects of goal orientations on global self-esteem and physical self-worth in physical education students. Hellenic Jourmal of Psychology 2007;(4):111-32.

48. Grobbelaar W, Eloff M. Psychological skills of provincial netball players in different playing positions. South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation 2011;33(2):45-48.
49. Grobbelaar H, Potgieter JC. Positional differences in the sport psychological skill levels and attributes of rugby union players. Afr J Phys Health Educ Recreat Dance 2007;4:3.
50. Najah A, Rejeb RB. The psychological profile of youth male soccer players in different playing positions. Advances in Physical Education 2015;5:161-169.
51. Milavic B, Grgantov Z, Velickovska AL. Age and positional differences in psychological coping skills of young female volleyball players. J Phys Educ Sport 2013;(1):9-16.
52. Jooste J, Steyn BJM, Van Den Berg L. Psyhological skills, playing positions and performance of african youth soccer teams. South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation 2014;36(1):85-100.
53. Lowther J, Lane A, Lane H. Self-efficacy and psychological skills during the amputee soccer world cup. School of Sport, Performing Arts, and Leisure University of Wolverhampton 2002;4(2):23-34.
54. Kurt C, Çatıkkaş F, Ömürlü İK, Atalağ O. Comparison of loneliness, trait anger-anger expression style, self-esteem attributes with different playing position in soccer. J Phys Educ Sport 2012;12(1):39-43.
55. Cox RH, Yoo HS. Playing position and psychological skill in american football. J Sport Behav 1995;18(3):183.
56. Kirkcaldy BD. Personality and sex differences related to positions in team sports. Int J Sport Psychol 1982;13(3):141-153.
57. Fauzee MSO, Rattanakoses R, Geok SK, Abdullah MC, Choosakul C, Nazaruddin MN et al. Evaluating the relationship of imagery and self-confidence in female and make athletes. European Journal of Social Sciences 2009;10(1):129-42.
58. Anderson DM, Dixon AW. Winning isn't everything:goal orientation and gender differences in university leisure-skills classes. Recreational Sports Journal 2009;33:54-64.
59. Kristiansen E, Roberts GC, Abrahamsen FE. Achievement involvement and stres coping in elite wrestling. Scand J Med Sci Sports 2008;18:526-38.

60. Junge A, Drovak J, Rösch D, Baumann TG, Chomiak J, Peterson L. Psychological and sport-specific characteristics of football players. Am J Sport Med 2000;28:5.

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Şekiller Listesi **Sayfa**

Şekil 1. Eğitim ve mevkiye göre katılımcı yüzdeleri ……..……..**21**

Şekil 2. Mevki ve eğitim düzeyinin bağımlı değişkenler üzerindeki ana etkileri ve etkenler arasındaki etkileşim …….…….**....23**

Şekil 3. Bağımlı değişkenlerin mevkilere göre karşılaştırılması …….....**25**

Şekil 4. Bağımlı değişkenlerin eğitime göre karşılaştırılması …….…….**26**

Şekil 5. Mevki ve eğitim düzeyinin deneyim üzerindeki ana etkileri ve etkenler arasındaki etkileşim …….……**27**

Tablolar Listesi

Tablo 1. Değişkenlerin mevkilere göre skorları …….**22**

Tablo 2. Deneyim ve diğer bağımlı değişkenler arasındaki korelasyon düzeyleri karşılaştırılması ……**28**

ÖZGEÇMİŞ

Özkan ÇEKİÇ

Doğum Tarihi : 28/05/1984

EĞİTİM :

1990-1995 : İlkokul – Kaynarca Atatürk İlkokulu (Kırklareli/Pınarhisar)

1995-1998 : Ortaokul – Kaynarca İlköğretim Okulu (Kırklareli/Pınarhisar)

1998-2002 : Lise – Pınarhisar Anadolu Lisesi Sayısal Bölümü (Kırklareli)

2005-2008 : Lisans- Trakya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (Edirne)

2009-2017: Yüksek Lisans- Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı (Edirne)

YAYIN LİSTESİ

1- Özkan Çekiç ve Cem Kurt. Motivational Climate And Goal Orientation in Football Comparison Goal Orientation and Motivational Climate Features of The Football Players

According To Their Playing Position. International Balkan Sport Sciences Congress and 8 th International Kırkpınar Symposium, IBSSC 2015.

2- Özkan Çekiç,Cem Kurt. Farklı Mevkilerde Oynayan Futbolcuların Hedef Yönelimi ve Algılanan Motivasyonel İklim Özellikleri Arasındaki İlişki. International Journal of Sport, Exercise and Training Sciences, 2017;3(3).

EKLER

EK 1. Etik Kurul Onay Formu

T.C. TRAKYA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU EDİRNE, TÜRKİYE

ARAŞTIRMA BAŞVURUSU ONAYIBAŞVURU BİLGİLERİ	PROTOKOL KODU	TÜTF-GOKAEK 2011/16	
	PROTOKOL ADI	Farklı Mevkilerde Oynayan Futbolcuların Hedef Yönelimi ve Algılanan Motivasyonel İklim Özellikleri Arasındaki İlişki	
	SORUMLU ARAŞTIRICI ÜNVANI / ADI	Yrd. Doç. Dr. Cem KURT	
	ARAŞTIRMA MERKEZİ		
	DESTEKLEYİCİ		
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	☒ Tek Merkez ☐ Ulusal	☐ Çok Merkez ☐ Uluslararası

Karar No: 02/ 01 **Tarih:28.12.2011**

KARAR BİLGİLERİ

Üniversitemiz Kırkpınar Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda görevli Yrd. Doç. Dr. Cem KURT'un sorumluluğunda yapılması planlanan ve yukarıda başvuru bilgileri verilen Yüksek Lisans Öğrencisi Özkan ÇEKİÇ'in tez çalışmasının araştırma başvuru dosyası ve ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş, araştırmaya ilişkin giderlerin gönüllüye ve/veya bağlı bulunduğu sosyal güvenlik kurumuna ödetilmediği koşullarda gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel standartlar açısından sakınca bulunmadığına mevcudun oy birliği ile karar verilmiştir.

DEĞERLENDİRME KOMİSYONU BİLGİLERİ

ÇALIŞMA ESASI Helsinki Bildirgesi, İyi Klinik Uygulamalar Kılavuzu, TÜTF-GOKAEK Yönergesi

ÜYELER

Ünvan/Ad/ Soyadı	Uzmanlık Dalı	Kurumu	Cinsiyeti	İlişki(*)	Katılım (**)	İmza
Prof. Dr. Ç. Hakan KARADAĞ Başkan	Tıbbi Farmakoloji	T.Ü.T.F Farmakoloji A.D	E	E☐ H☒	E☒ H☐	
Doç. Dr. Hasan ÜMİT Başkan Yardımcısı	İç Hastalıkları	T.Ü.T.F İç Hastalıkları A.D	E	E☐ H☒	E☒ H☐	
Doç. Dr. Ülfet VATANSEVER ÖZBEK Üye	Çocuk Sağ. ve Hast.	T.Ü.T.F Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları A.D	K	E☐ H☒	E☒ H☐	
Yrd. Doç. Dr. F. Nesrin TURAN Üye	Biyoistatistik	T.Ü.T.F. BiyoistatistikA. D.	K	E☐ H☒	E☒ H☐	
Yrd. Doç. Dr. Hilmi TOZKIR Üye	Tıbbi Biyoloji	T.Ü.T.F. Tıbbi Biyoloji A.D.	E	E☐ H☐	E☐ H☐	İzinli
Yrd. Doç. Dr. Esin KARLIKAYA Üye	Tıp Tarihi ve Etik	T.Ü.T.F. Tıp Tarihi ve Etik A.D.	K	E☐ H☒	E☒ H☐	
Doç. Dr. Tunç KUTOĞLU Üye	Anatomi	T.Ü.T.F. Anatomi A.D.	E	E☐ H☒	E☒ H☐	
Doç. Dr. Sedat ÜSTÜNDAĞ Üye	İç Hastalıkları	T.Ü.T.F. İç Hastalıkları A.D.	E	E☐ H☒	E☐ H☐	
Doç. Dr. Burcu TOKUÇ Üye	Halk Sağlığı	T.Ü.T.F. Halk Sağlığı A.D.	K	E☐ H☒	E☒ H☐	
Doç. Dr. Petek BALKANLI KAPLAN Üye	Kadın Hastalıkları ve Doğum	T.Ü.T.F. Kadın Hastalıkları ve Doğum A.D.	K	E☐ H☐	E☐ H☐	
Yrd. Doç. Dr. Rugül KÖSE ÇINAR Üye	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları	T.Ü.T.F. Ruh Sağ. ve Has. A.D.	K	E☐ H☒	E☒ H☐	
Prof. Dr. Recep YAĞIZ Üye	Kulak, Burun ve Boğaz Hastalıkları	T.Ü.T.F. K.B.B. Hast. A.D.	E	E☐ H☒	E☒ H☐	
Yrd. Doç. Dr. Atakan SEZER Üye	Genel Cerrahi	T.Ü.T.F. Genel Cerrahi A.D.	E	E☐ H☐	E☐ H☐	İzinli
Doç. Dr. Berkan DEMİRAL Üye		T.Ü. İktisadı ve İdari Bilimler Fakültesi	E	E☐ H☒	E☒ H☐	
Avukat Gülden ATİLLA ÖZTÜRK Üye		T.Ü. Rektörlüğü	K	E☐ H☒	E☒ H☐	

*Araştırma ile ilişki
**Toplantıda Bulunma

Prof. Dr. Turan ERGE
Dekan

EK 2. TEOSQ- Hedef Yönelimi (Görev ve Ego Yönelim) Ölçeği

TEOSQ- Hedef Yönelimi (Görev ve Ego Yönelim) Ölçeği

Yaptığınız spor branşı hakkındaki genel hislerinizi göz önünde bulundurarak, aşağıdaki durumlarda size uygun olan yerleri işaretleyiniz.

1) Yaşınız : 2) Kaç Yıldır Bu Sporu Yapıyorsunuz :

3) Oynadığınız Mevki :

4) Eğitim Durumunuz : a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) Üniversite e) Diğer

. SPORCU FORMU	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1- Oyun veya beceriyi yapabilen tek kişi ben olduğumda kendimi sporda çok başarılı hissederim					
2- Yeni bir beceri öğrendiğimde ve bu beceri bende daha çok uygulama isteği uyandırdığında kendimi sporda çok başarılı hissederim					
3- Arkadaşlarımdan daha iyi yapabildiğimde kendimi sporda çok başarılı hissederim					
4- Diğerleri benim kadar iyi yapamadığında kendimi sporda çok başarılı hissederim					
5- Uygulaması eğlenceli bir şey öğrendiğimde kendimi sporda çok başarılı hissederim					
6- Benim başarılı, diğerlerinin başarısız olduğunda kendimi sporda çok başarılı hissederim					
7- Çok deneyerek yeni bir beceriyi öğrendiğimde kendimi sporda çok başarılı hissederim.					
8- Sıkı çalıştığımda kendimi sporda çok başarılı hissederim					
9- En fazla sayı/ gol/ puan / skor vs. ben yaptığımda kendimi sporda çok başarılı hissederim					
10- Öğrendiğim bir şey bende daha fazla uygulama isteği uyandırdığında kendimi sporda çok başarılı hissederim					
11- En iyi ben olduğumda kendimi sporda çok başarılı hissederim					
12- Öğrendiğim bir beceriyi gerçekten doğru yaptığıma inandığımda kendimi sporda çok başarılı hissederim					
13- Elimden gelenin en iyisini yaptığımda kendimi sporda çok başarılı hissederim					

EK 3. SAGİÖ- Sporda Algılanan Güdüsel İklim Ölçeği

SAGİÖ- Sporda Algılanan Güdüsel İklim Ölçeği

Yaptığınız spor branşı hakkında ki genel hislerinizi göz önünde bulundurarak, aşağıdaki durumlarda size uygun olan yerleri işaretleyiniz.

Takım Adı	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1- Bu takımda, oyuncular, takım arkadaşlarından daha iyi oynadıklarında, kendilerini iyi hissederler					
2-Bu takımda, sıkı çalışma ödüllendirilir					
3- Bu takımda, oyuncular bir hata yaptıklarında cezalandırılır					
4- Bu takımda, koçlar, oyuncuların iyi olmadıkları becerilerde gelişmelerini sağlarlar					
5- Bu takımda, amaç her oyunda daha da ileri gitmektir					
6- Bu takımda, oyuncular, hataları yüzünden oyundan çıkartılır-kenara alınır					
7- Bu takımda, takım arkadaşlarından daha iyi oynamak önemlidir					
8- Bu takımda, koçlar dikkatlerinin çoğunu “yıldız” oyunculara verir					
9 Bu takımda, diğerlerinden daha iyi oynamak önemlidir					
10- Bu takımda, oyuncular spor dalı etkinlikleri hakkında daha fazla şeyler öğrenmek					

istedikleri için çok sıkı çalışırlar					
11- Bu takımda, koçlar, bazı oyuncuları diğerlerinden daha fazla tercih ederler					
12- Bu takımda, oyuncular, takım arkadaşlarından daha iyi oynamaya teşvik edilirler					
13- Bu takımda, oyuncular, eksik yönleri üzerine çalışmak için teşvik edilirler					
14- Bu takımda, herkes en fazla sayıyı/golü/ puanı/ skoru vs. atmayı ister					
15- Bu takımda, herkes takımda önemli bir role sahip olduğunu hisseder					
16- Bu takımda, koçlar, bizden yeni beceriler denememizi isterler					
17- Bu takımda, oyuncular, kendilerine denk bir takımla eşleştirildiklerinde oynamaktan hoşlanırlar					
18- Bu takımda, sadece “en iyi “ oyuncular koçlar tarafından “farkedilir”					
19- Bu takımda, oyuncuların çoğu oyunda oynar					
20- Bu takımda, oyuncular, hata yapmaktan korkarlar					
21- Bu takımda, oyuncuların sadece birkaçı yıldız oyuncu olabilir					